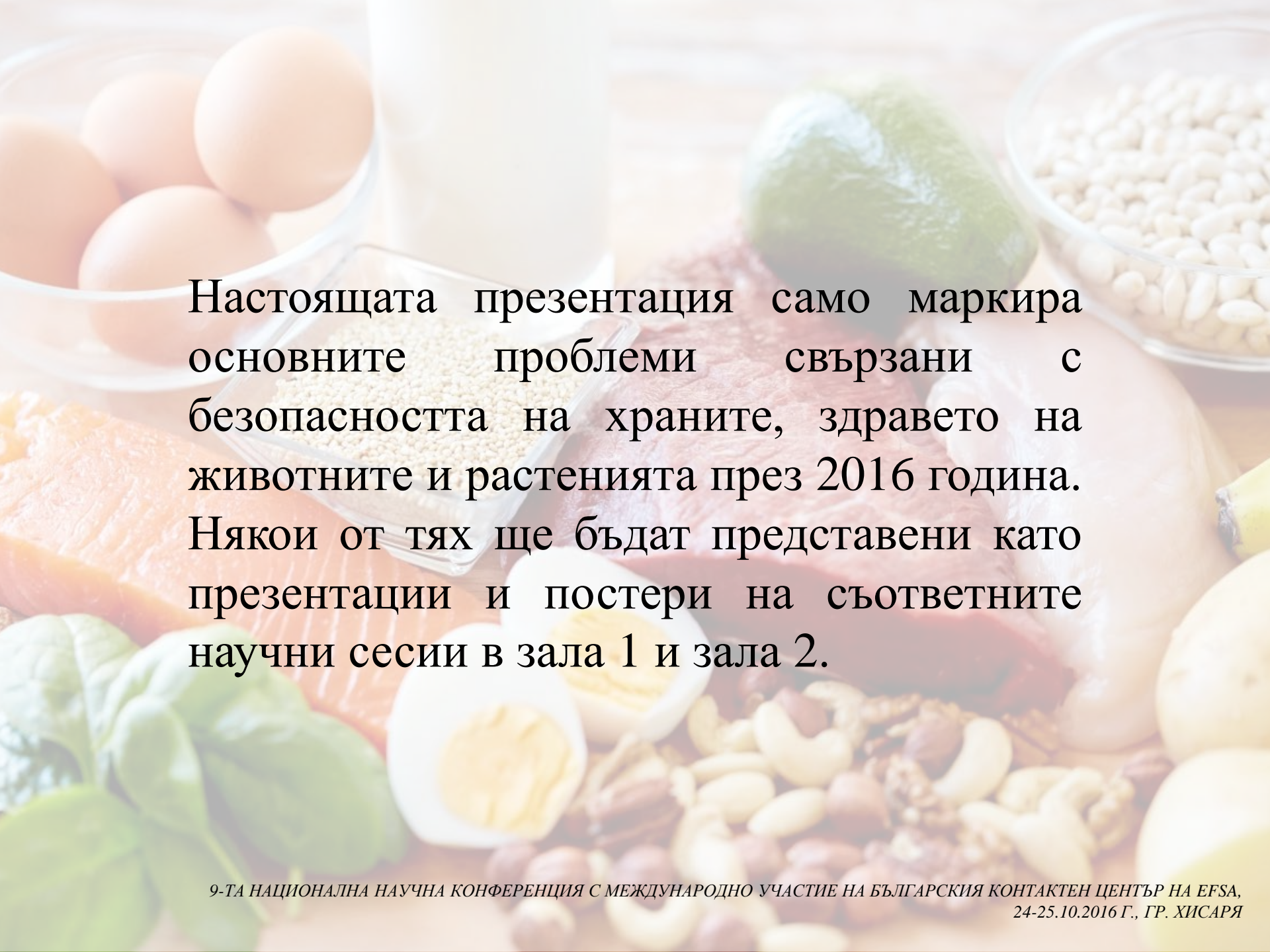

**Основни проблеми свързани
с безопасността на храните, здравето на
животните и растенията
през 2016 година**

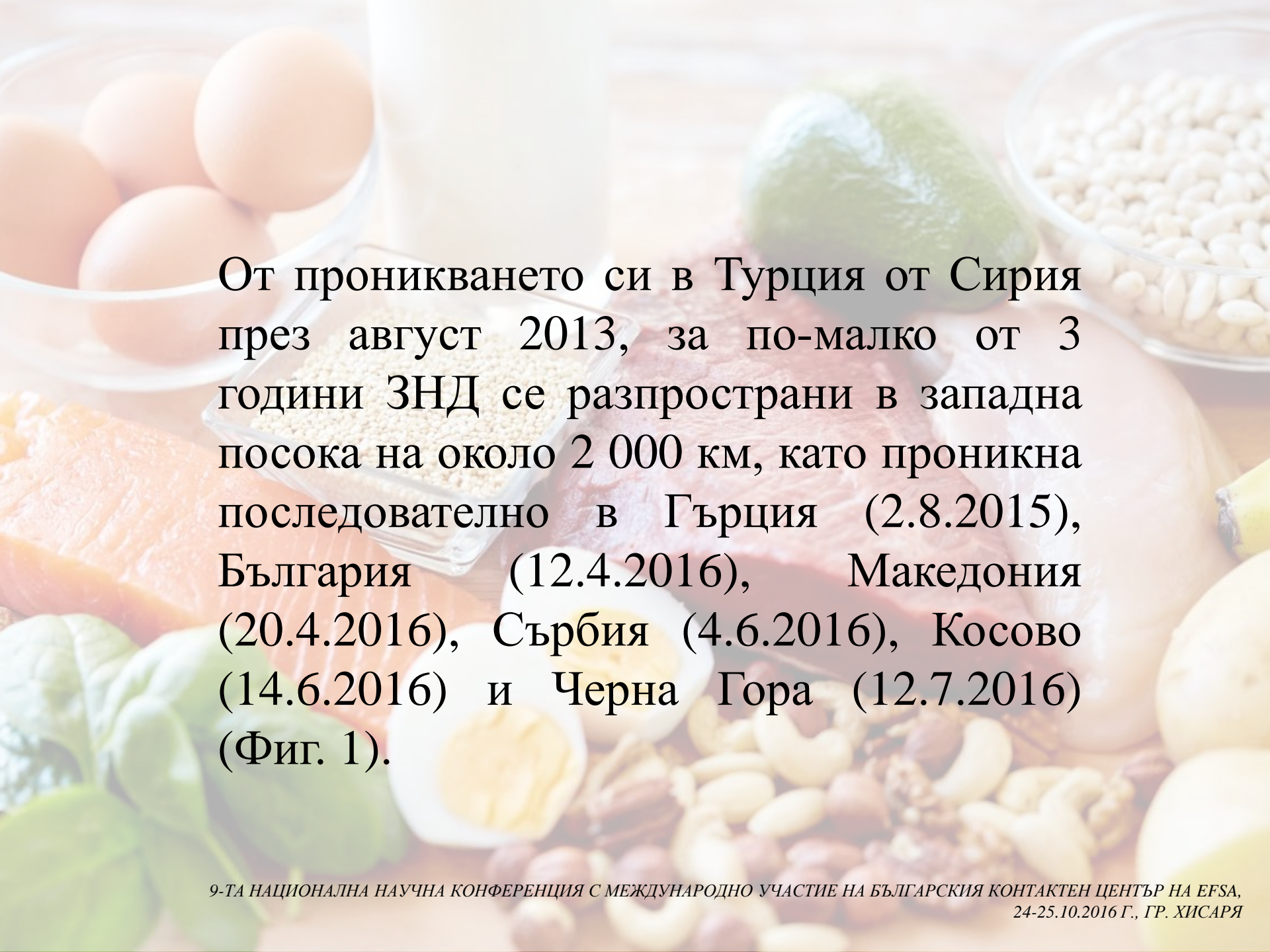
*Бойко Ликов, Георги Георгиев, Илиян Костов, Янко Иванов,
Снежана Тодорова, Ирена Богоева, Светослав Стоев, Антония
Димитрова, Емил Симеонов, Надежда Сертова, Георги Балджиев*

The background of the slide is a soft-focus collage of various fresh foods. In the top left, there is a white bowl containing several brown eggs. Below the eggs, a piece of pink salmon is visible. In the bottom left corner, there are vibrant green spinach leaves. The center of the image features a piece of red meat, possibly beef, with a green avocado resting on it. To the right of the meat, there is a clear glass bowl filled with white beans. In the bottom center, there are two halves of a hard-boiled egg. The bottom right corner shows a pile of mixed nuts, including almonds and cashews. The overall lighting is bright and natural, creating a healthy and fresh atmosphere.

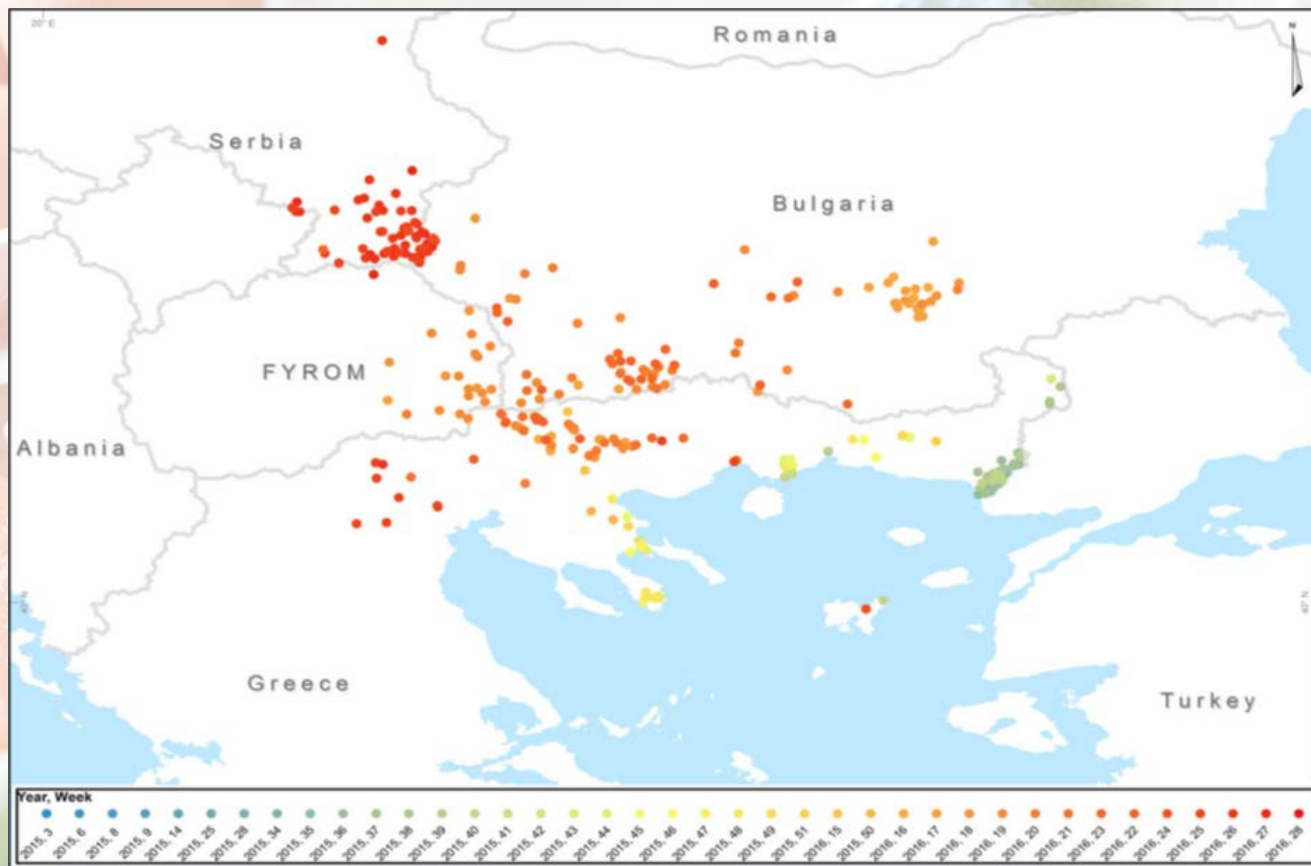
Настоящата презентация само маркира основните проблеми свързани с безопасността на храните, здравето на животните и растенията през 2016 година. Някои от тях ще бъдат представени като презентации и постери на съответните научни сесии в зала 1 и зала 2.

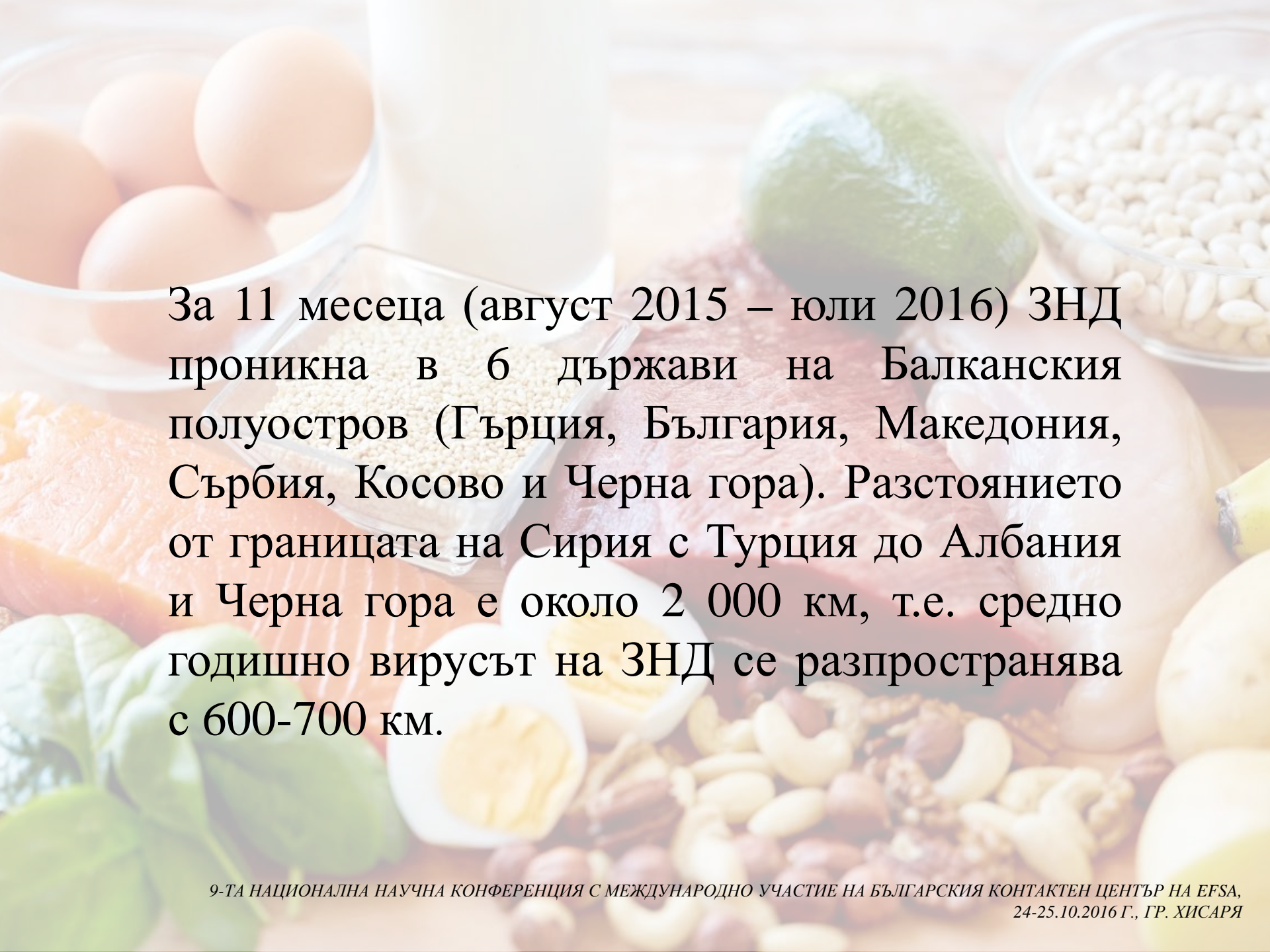
Най-сериозният проблем през 2016 бе **заразният нодуларен дерматит**, който е шестата особено опасна инфекция по животните проникнала в България за периода 2011-2016г. след шапа по двукопитните животни, шарката по овцете и козите, бруцелозата по овцете и козите, високопатогенната инфлуенца по птиците и синия език.

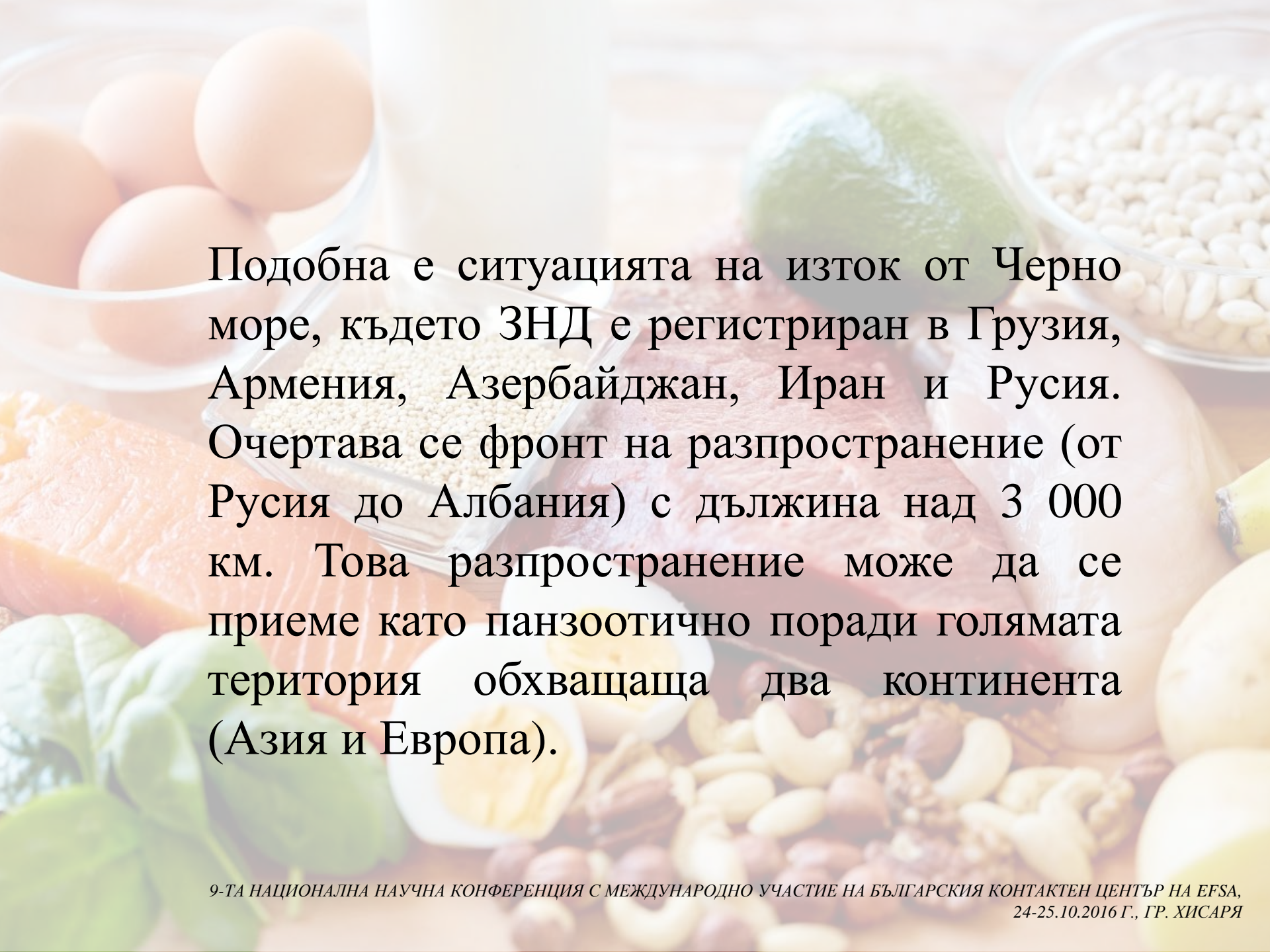
От проникването си в Турция от Сирия през август 2013, за по-малко от 3 години ЗНД се разпространи в западна посока на около 2 000 км, като проникна последователно в Гърция (2.8.2015), България (12.4.2016), Македония (20.4.2016), Сърбия (4.6.2016), Косово (14.6.2016) и Черна Гора (12.7.2016) (Фиг. 1).

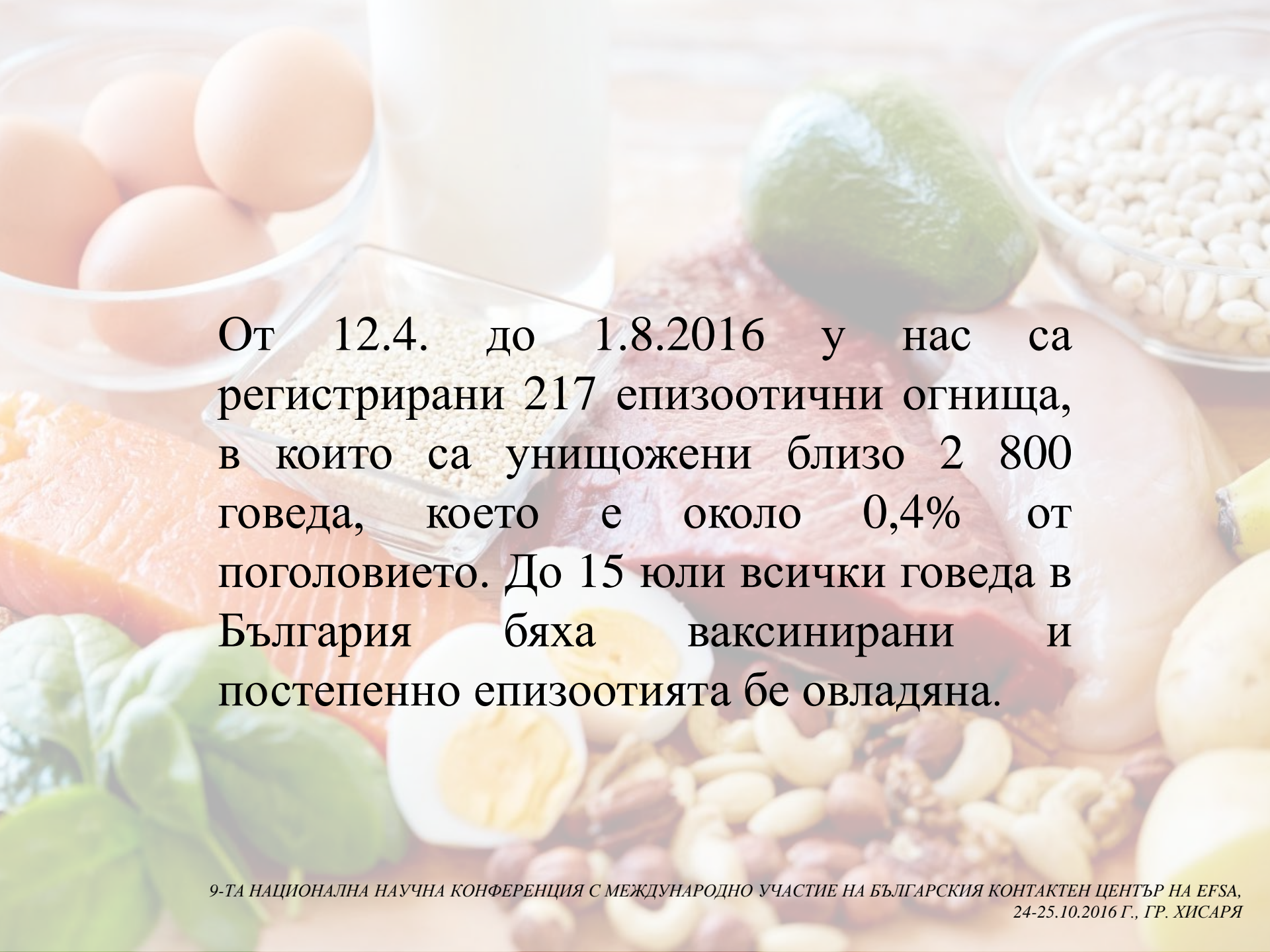
Фиг. 1. Териториално разпространение на епизоотичните огнища на ЗНД в Гърция, България, Македония и Сърбия до юли 2016

За 11 месеца (август 2015 – юли 2016) ЗНД проникна в 6 държави на Балканския полуостров (Гърция, България, Македония, Сърбия, Косово и Черна гора). Разстоянието от границата на Сирия с Турция до Албания и Черна гора е около 2 000 км, т.е. средно годишно вирусът на ЗНД се разпространява с 600-700 км.

Подобна е ситуацията на изток от Черно море, където ЗНД е регистриран в Грузия, Армения, Азербайджан, Иран и Русия. Очертава се фронт на разпространение (от Русия до Албания) с дължина над 3 000 км. Това разпространение може да се приеме като панзоотично поради голямата територия обхващаща два континента (Азия и Европа).

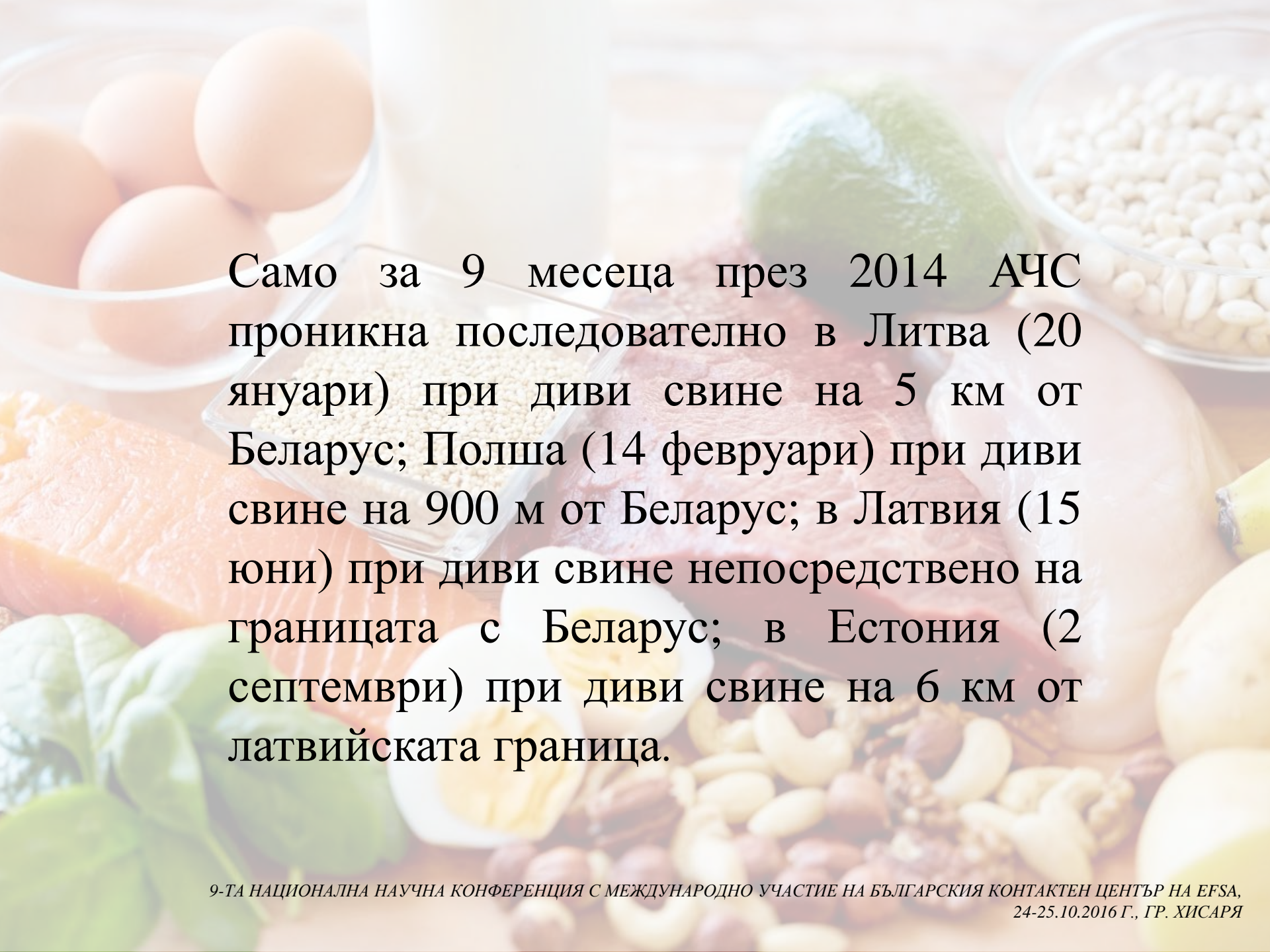
От 12.4. до 1.8.2016 у нас са регистрирани 217 епизоотични огнища, в които са унищожени близо 2 800 говеда, което е около 0,4% от поголовието. До 15 юли всички говеда в България бяха ваксинирани и постепенно епизоотията бе овладяна.

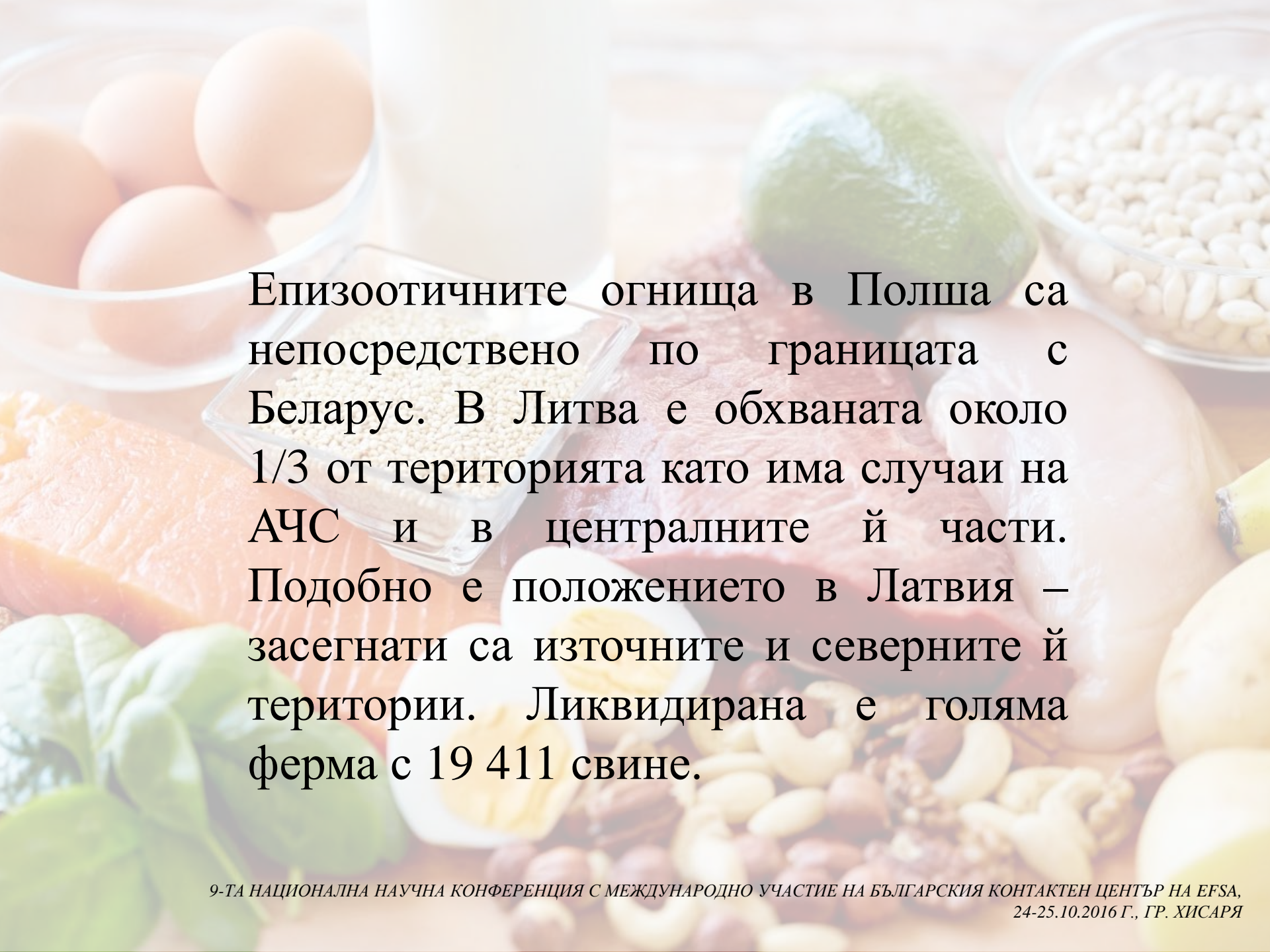

Африканска чума по свинете (АЧС).

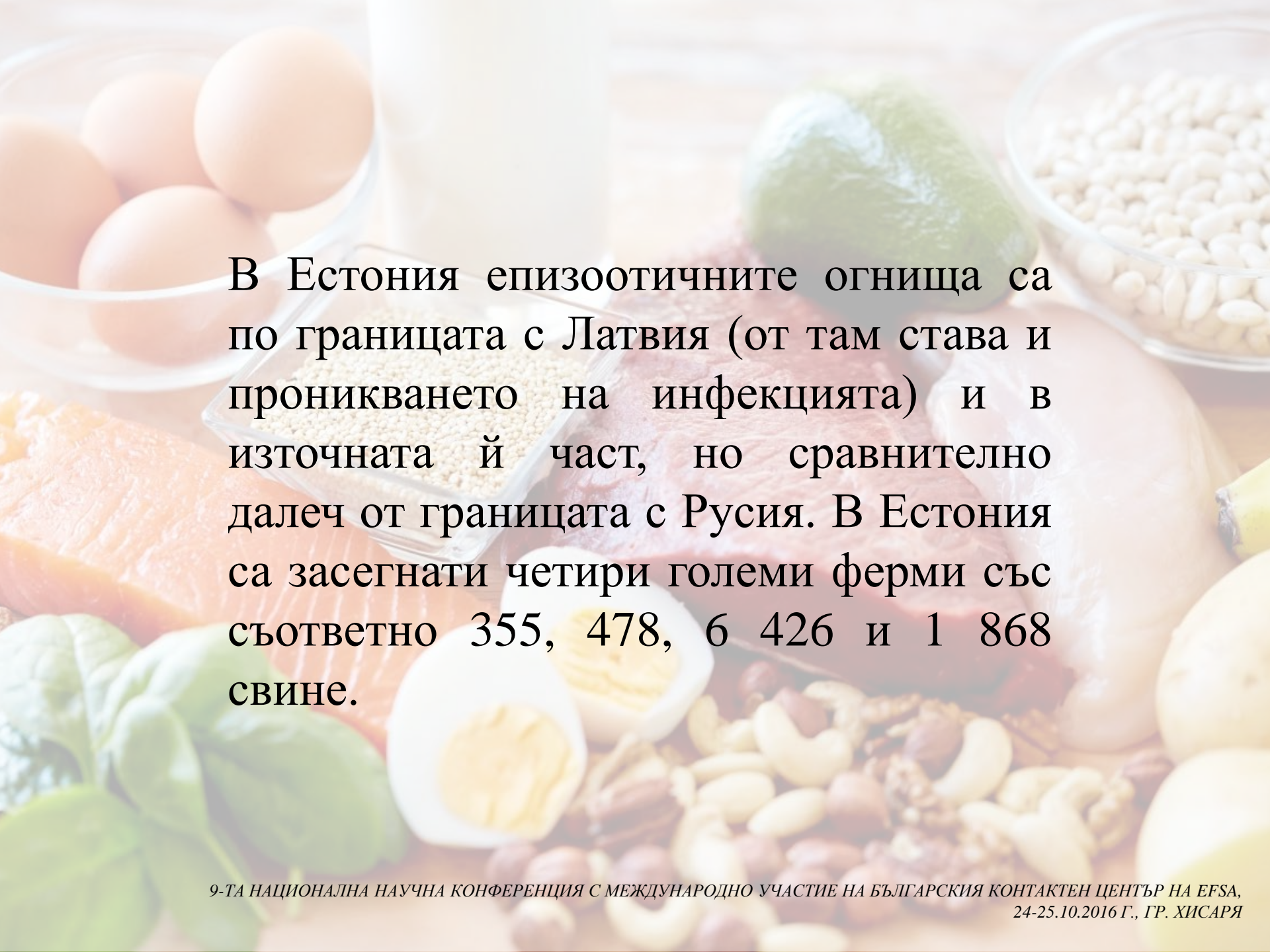
За 9 години (2007-2016) тази инфекция е проникнала в 11 държави – Грузия, Армения и Азербайджан през 2007, Русия (2008), Украйна (2011), Беларус (2012), Литва, Латвия, Естония и Полша (2014) и Молдова (2016).

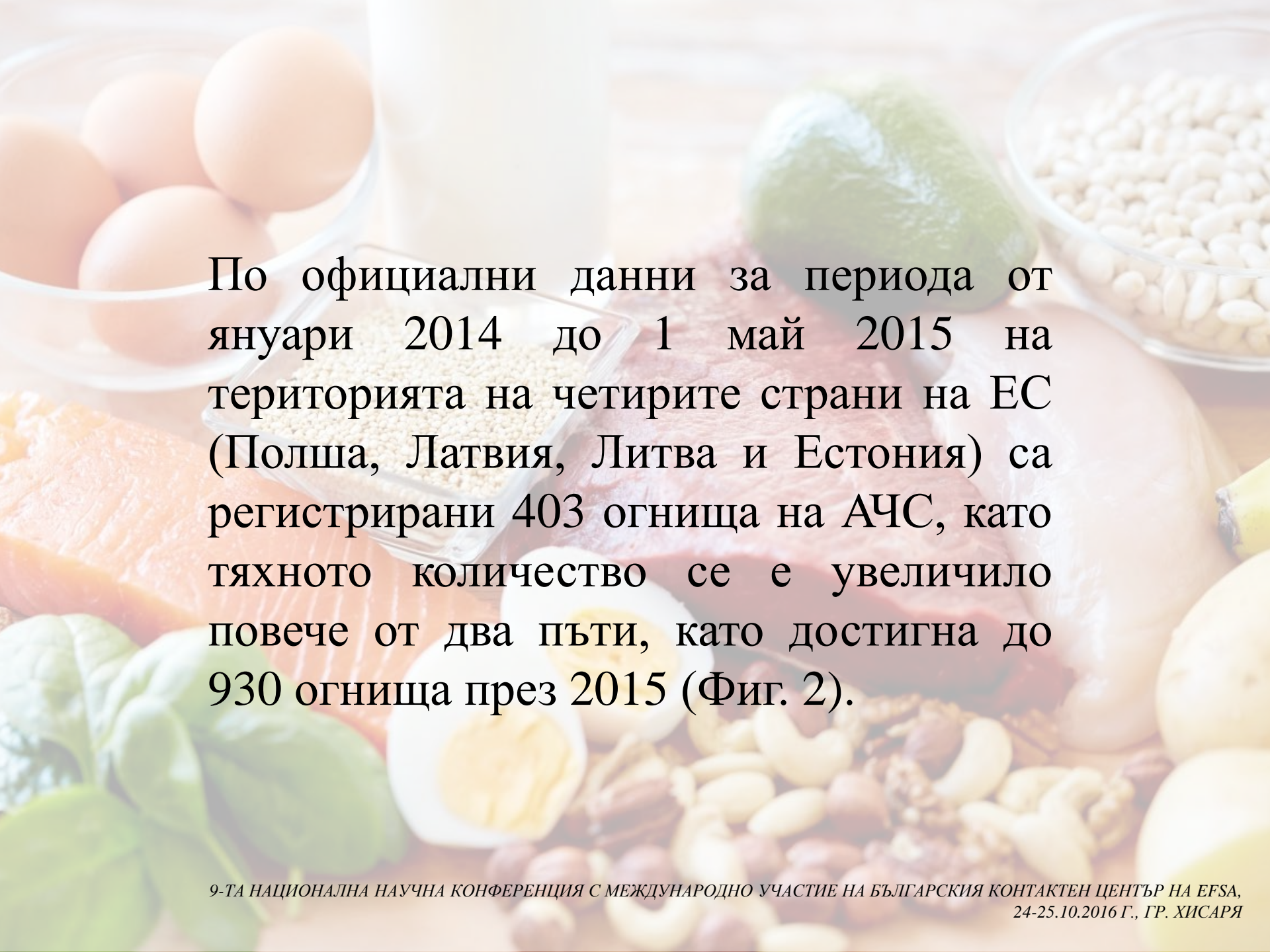
Само за 9 месеца през 2014 АЧС проникна последователно в Литва (20 януари) при диви свине на 5 км от Беларус; Полша (14 февруари) при диви свине на 900 м от Беларус; в Латвия (15 юни) при диви свине непосредствено на границата с Беларус; в Естония (2 септември) при диви свине на 6 км от латвийската граница.

Епизоотичните огнища в Полша са непосредствено по границата с Беларус. В Литва е обхваната около 1/3 от територията като има случаи на АЧС и в централните ѝ части. Подобно е положението в Латвия – засегнати са източните и северните ѝ територии. Ликвидирана е голяма ферма с 19 411 свине.

A collage of various fresh foods including eggs, salmon, spinach, nuts, and beans. The background is a soft-focus image of these items, with a semi-transparent text box in the center.

В Естония епизоотичните огнища са по границата с Латвия (от там става и проникването на инфекцията) и в източната ѝ част, но сравнително далеч от границата с Русия. В Естония са засегнати четири големи ферми със съответно 355, 478, 6 426 и 1 868 свине.

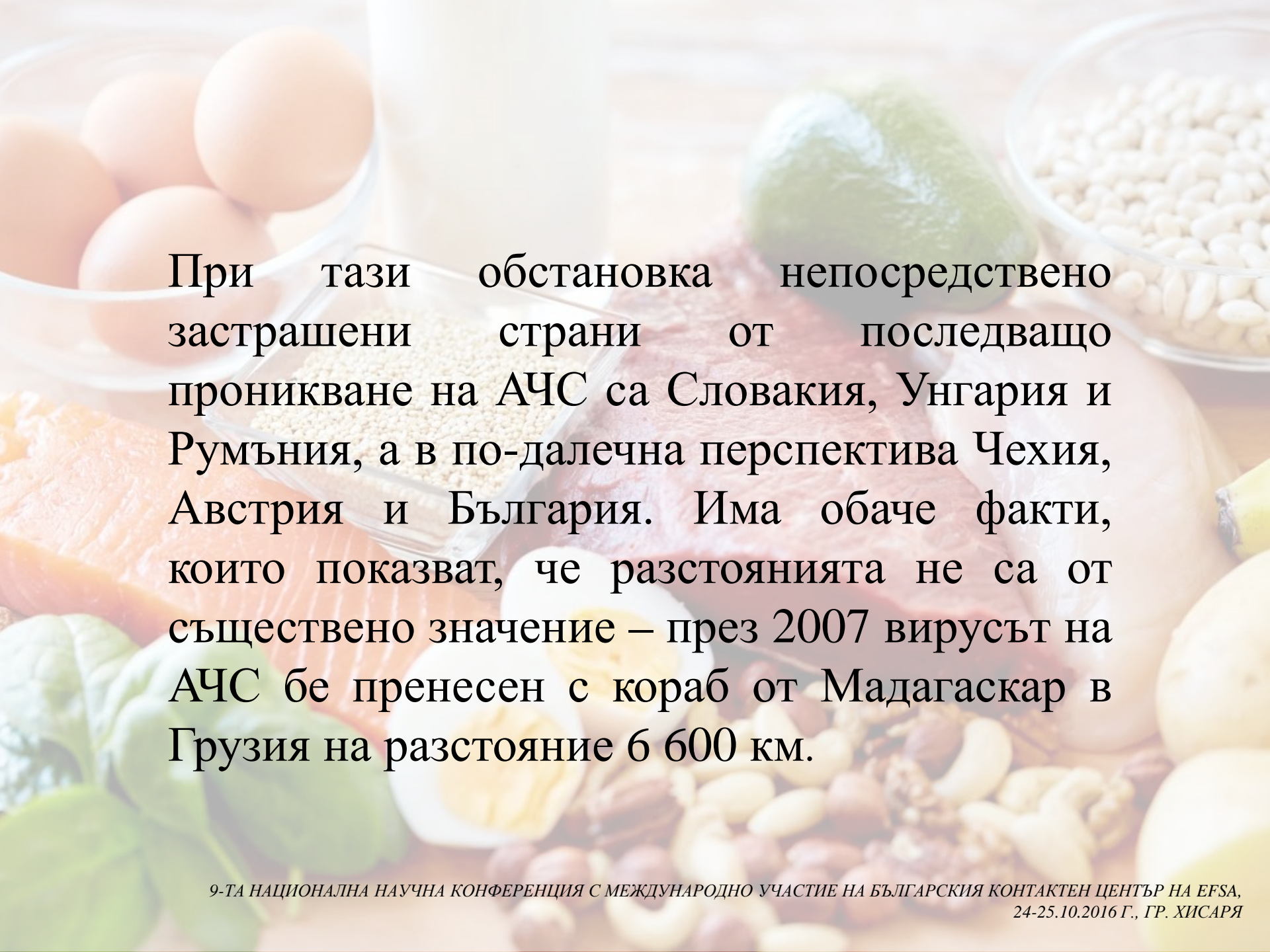

По официални данни за периода от януари 2014 до 1 май 2015 на територията на четирите страни на ЕС (Полша, Латвия, Литва и Естония) са регистрирани 403 огнища на АЧС, като тяхното количество се е увеличило повече от два пъти, като достигна до 930 огнища през 2015 (Фиг. 2).

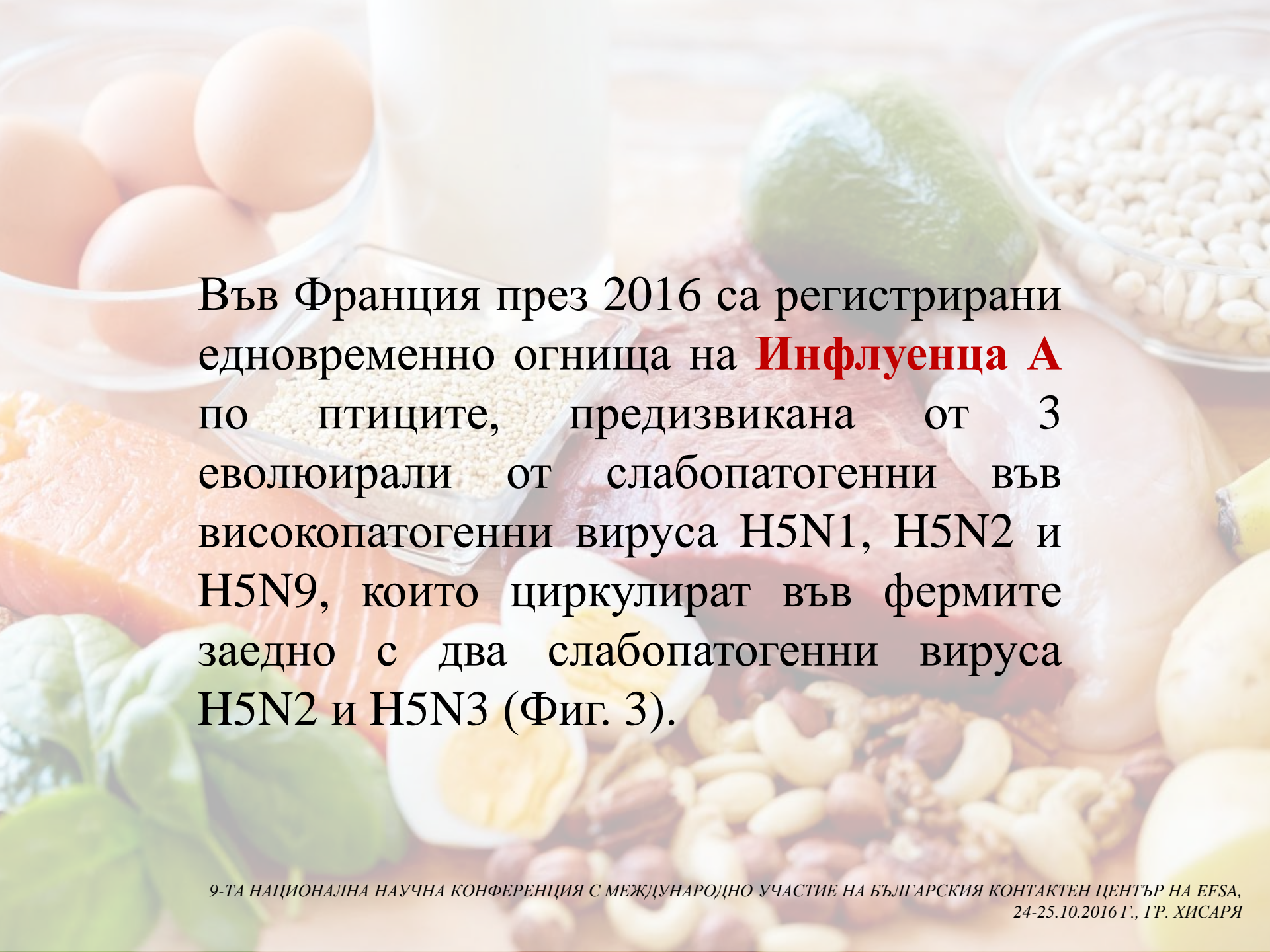
ASF IN WILD BOARS AND DOMESTIC PIGS

Фиг. 2. Разпространение на АЧС в страните от Русия, Украйна, Литва, Латвия, Естония и Полша с оформяне на три основни направления за разпространение

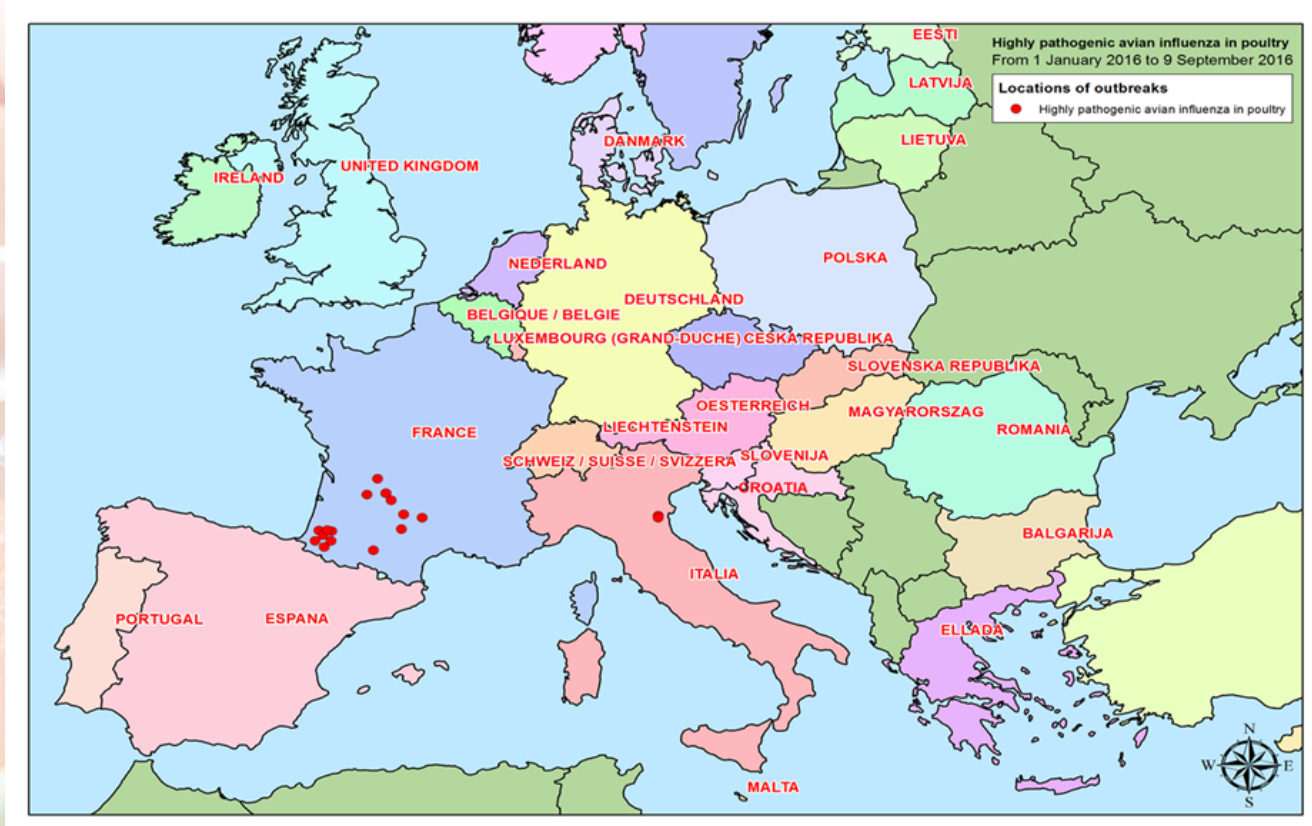

При тази обстановка непосредствено застрашени страни от последващо проникване на АЧС са Словакия, Унгария и Румъния, а в по-далечна перспектива Чехия, Австрия и България. Има обаче факти, които показват, че разстоянията не са от съществено значение – през 2007 вирусът на АЧС бе пренесен с кораб от Мадагаскар в Грузия на разстояние 6 600 км.

Във Франция през 2016 са регистрирани едновременно огнища на **Инфлуенца А** по птиците, предизвикана от 3 еволюирали от слабопатогенни във високопатогенни вируса H5N1, H5N2 и H5N9, които циркулират във фермите заедно с два слабопатогенни вируса H5N2 и H5N3 (Фиг. 3).

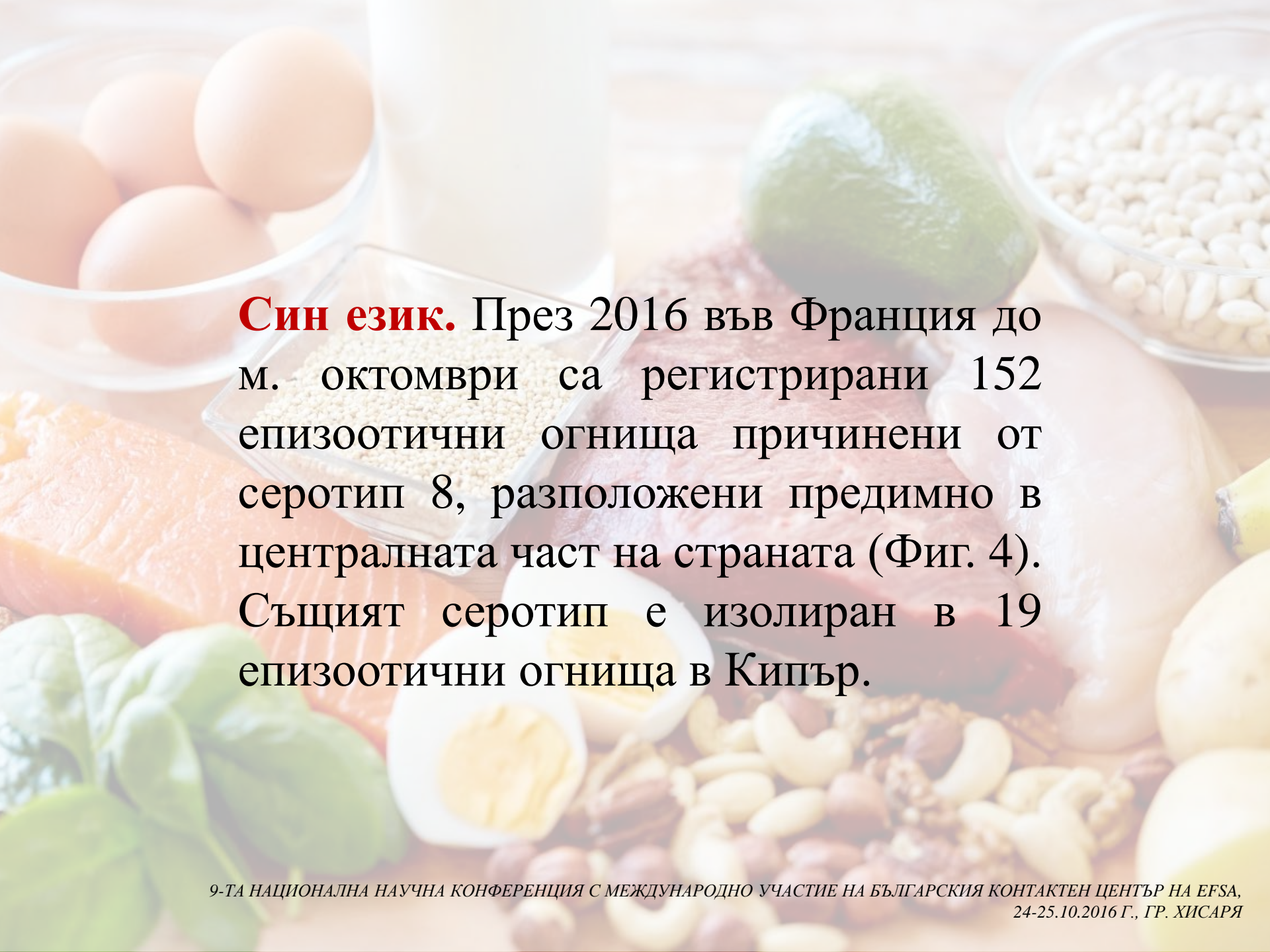

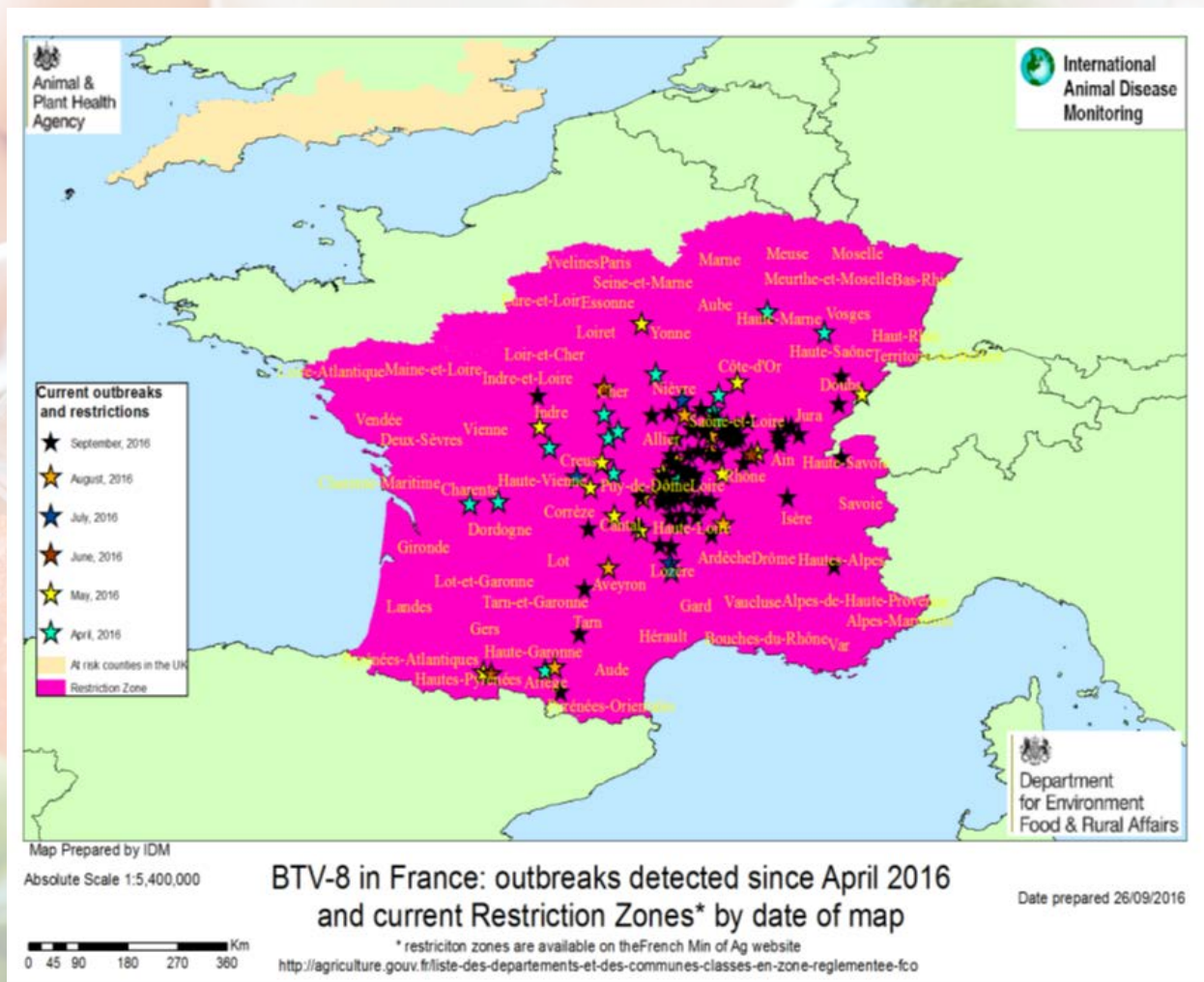
Фиг. 3. Епизоотични огнища на обстановка с Инфлуенца А по птиците в Европа към 1.5.2016

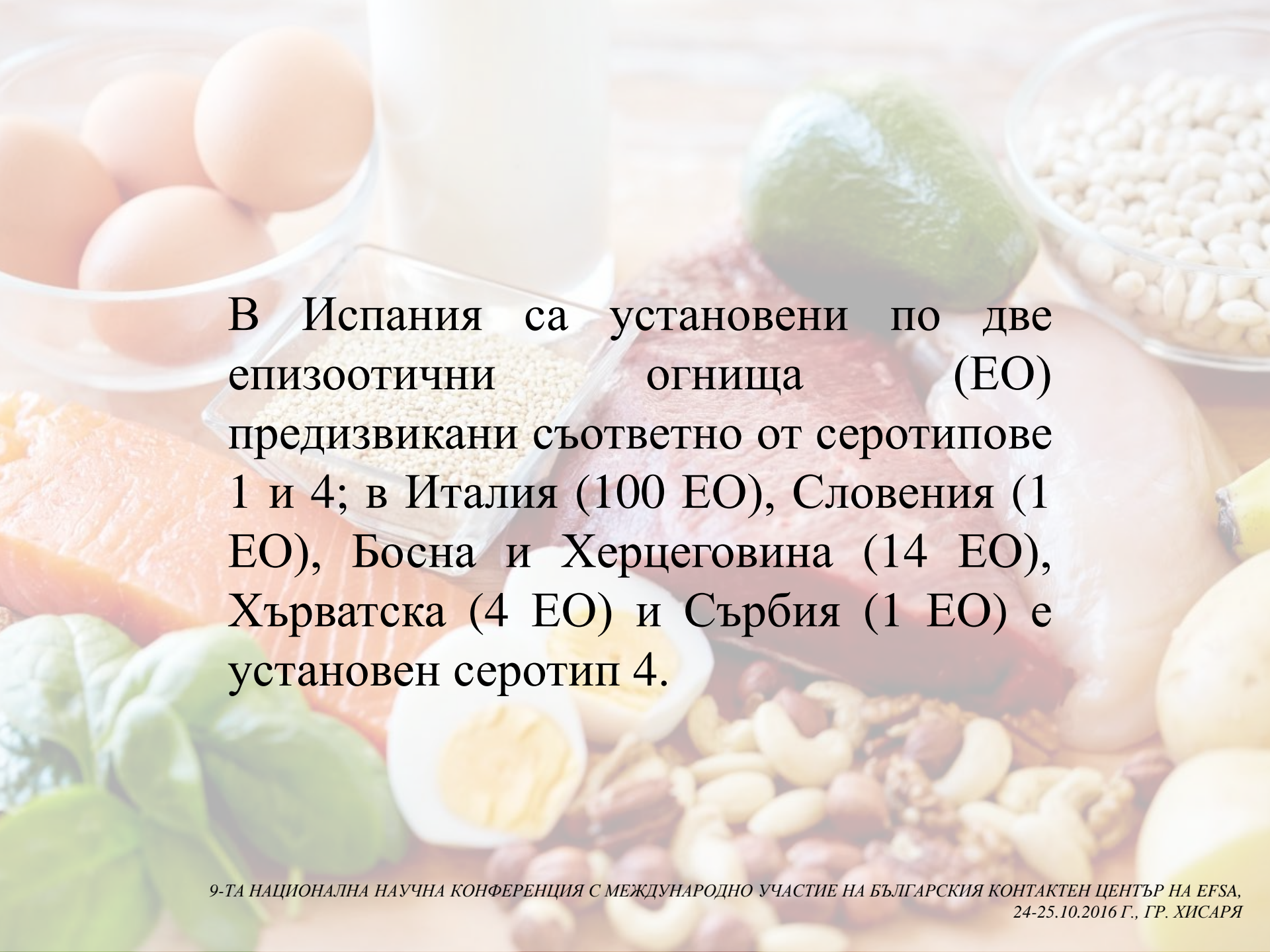
Силнопатогенни вируси на инфлуенцата бяха установени в Холандия (H7N7) и Англия (H5N1), а слабопатогенни – в Италия (H5N7 и H7N3) и Дания (H7N8).

A collage of various food items including eggs, salmon, avocado, nuts, and spinach. The background is a soft-focus image of these foods, with a central text overlay.

Син език. През 2016 във Франция до м. октомври са регистрирани 152 епизоотични огнища причинени от серотип 8, разположени предимно в централната част на страната (Фиг. 4). Същият серотип е изолиран в 19 епизоотични огнища в Кипър.

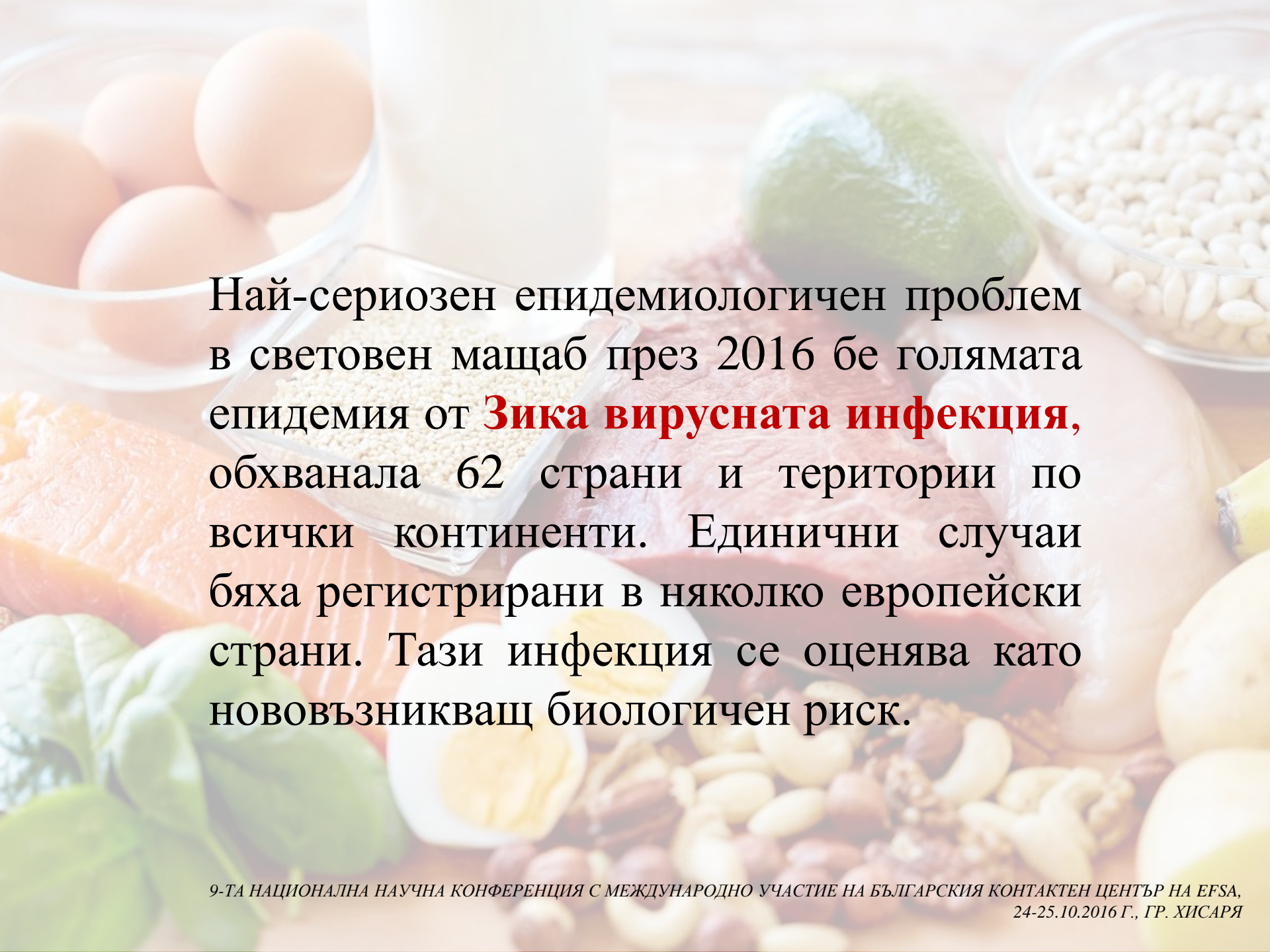
Фиг. 4. Епизоотични огнища на СЕ във Франция до м. октомври 2016

A collage of various food items including eggs, milk, salmon, avocado, nuts, and spinach. The background is a soft-focus image of these items, with a central text overlay.

В Испания са установени по две епизоотични огнища (ЕО) предизвикани съответно от серотипове 1 и 4; в Италия (100 ЕО), Словения (1 ЕО), Босна и Херцеговина (14 ЕО), Хърватска (4 ЕО) и Сърбия (1 ЕО) е установен серотип 4.

Западнотилска треска. До 6.10.2016 в ЕС са регистрирани 188 случая на ЗНТ при хора и 230 в съседни страни.

Най-сериозен епидемиологичен проблем в световен мащаб през 2016 бе голямата епидемия от **Зика вирусната инфекция**, обхванала 62 страни и територии по всички континенти. Единични случаи бяха регистрирани в няколко европейски страни. Тази инфекция се оценява като нововъзникващ биологичен риск.

Във Франция са установени стотици случаи на хора заразени с **хепатит Е** като източник на вируса са термично непреработено краве мляко и сурови продукти от свинско месо.

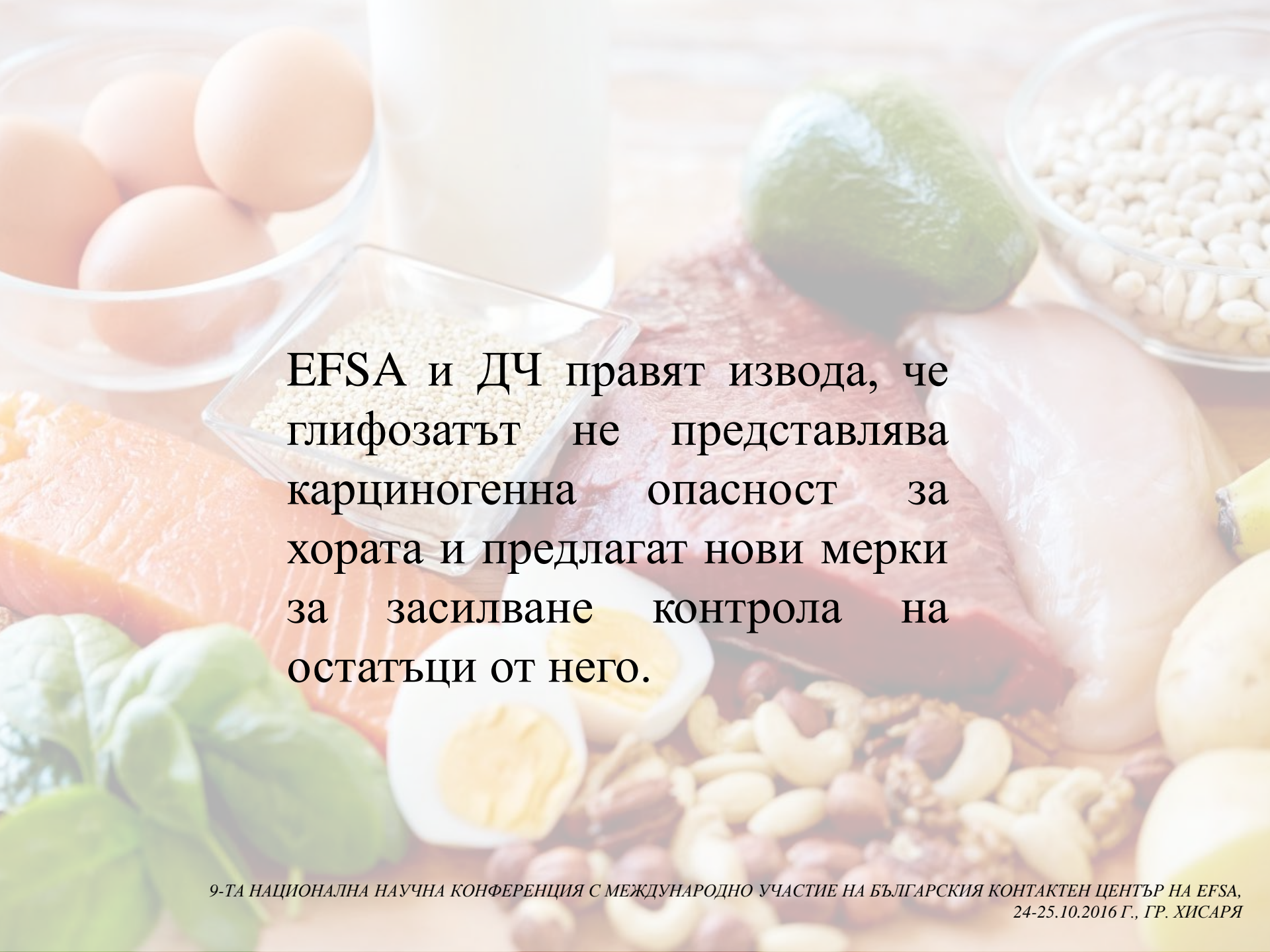

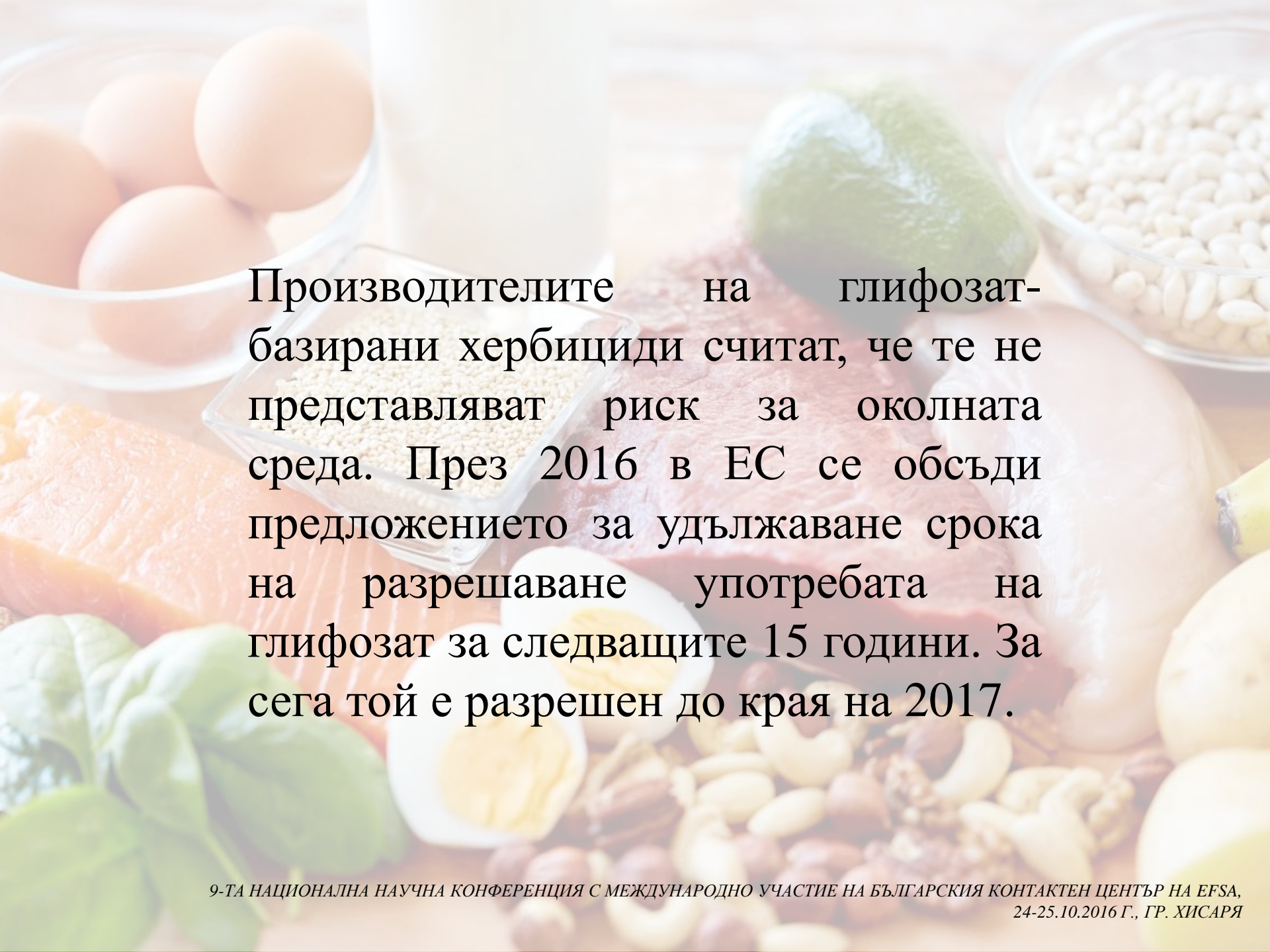
В Италия продължава разпространението на **малкия кошерен бръмбар**, който нанася сериозни вреди на пчеларството.

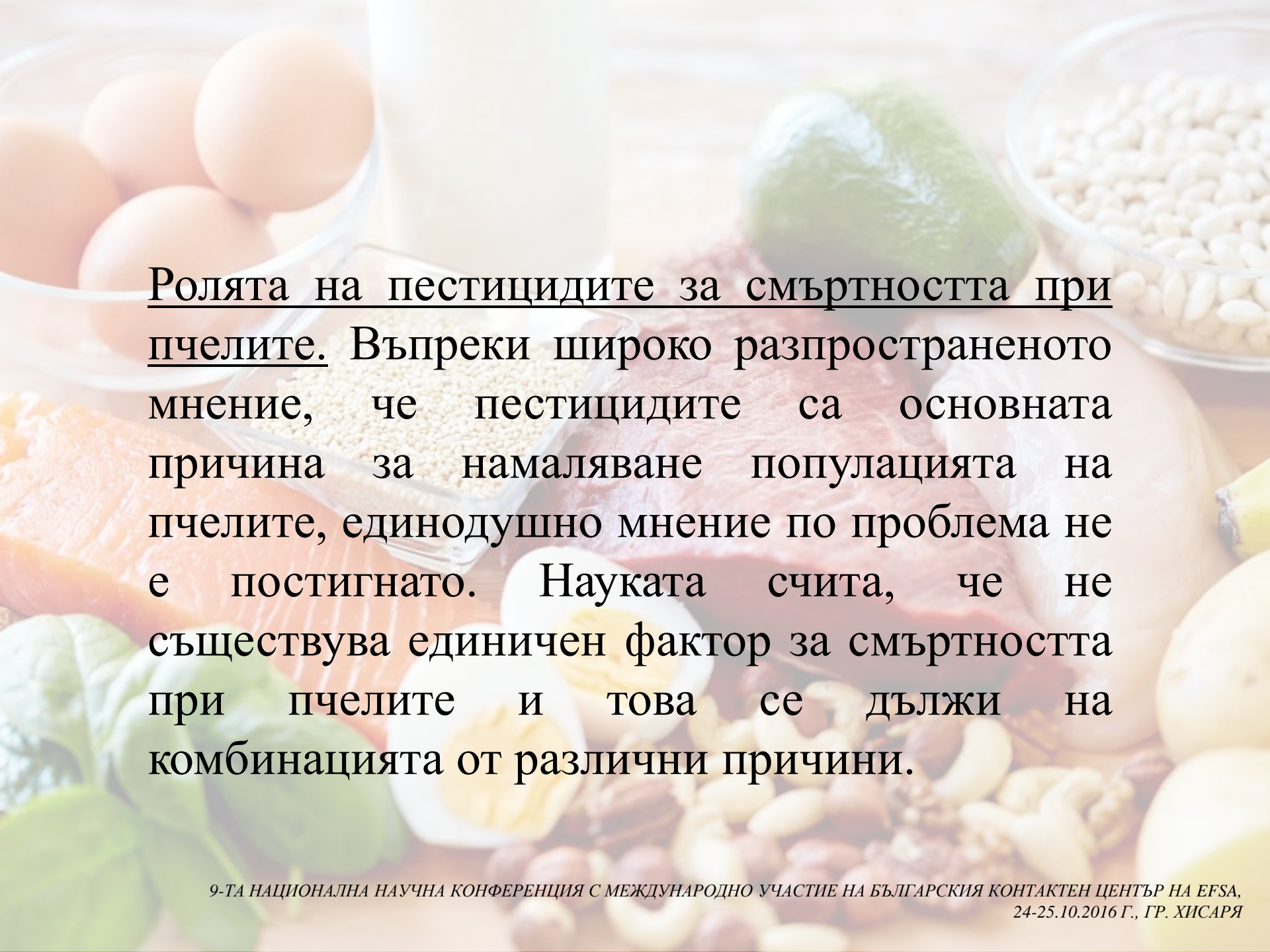
Пестициди. Съществуват противоречиви становища за използването на пестицида глифозат. Той е класифициран от Международната агенция за проучване на рака като „вероятен карциноген за хора“ (ноември, 2015).

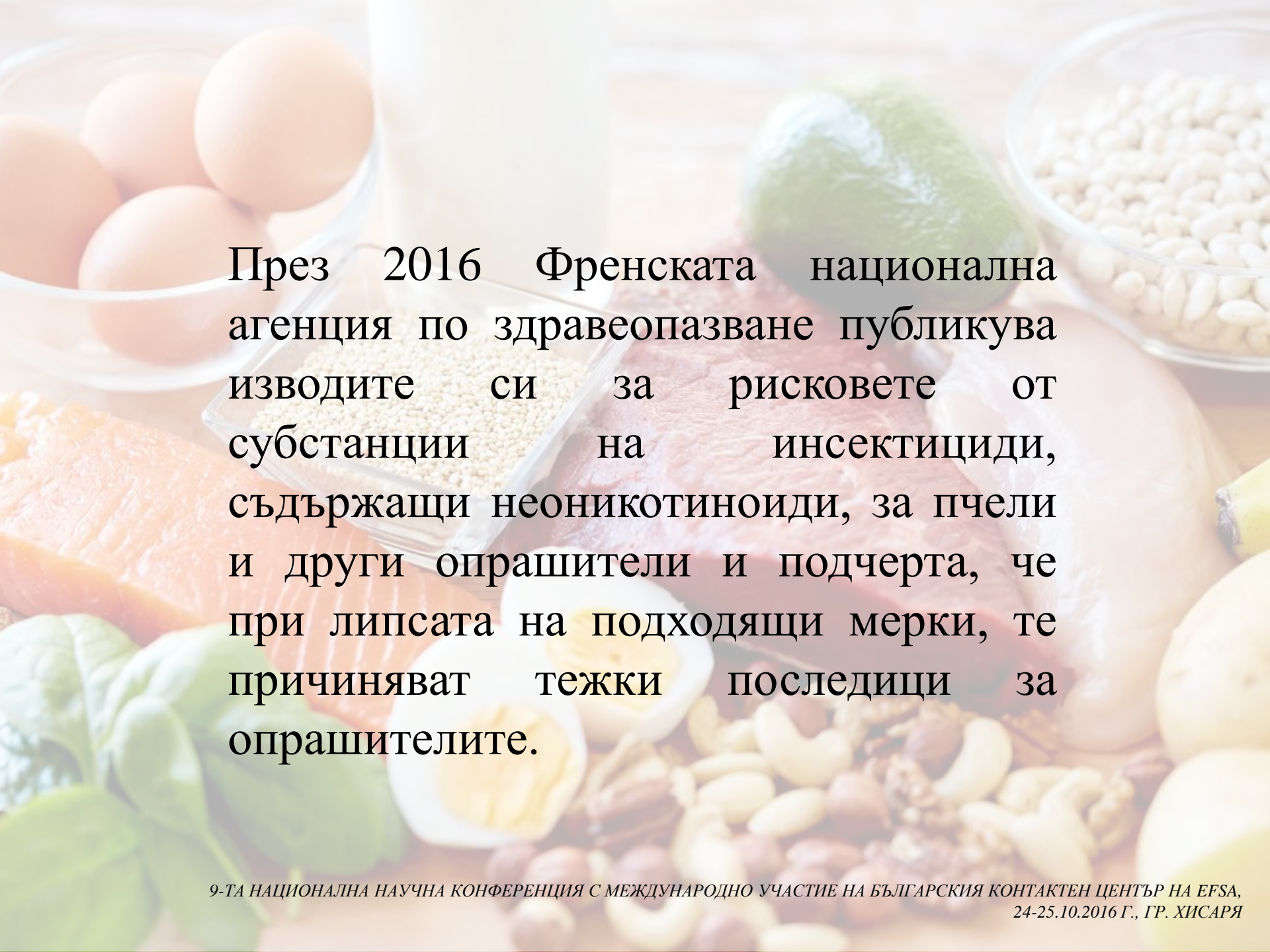
EFSA и ДЧ правят извода, че глифозатът не представлява карциногенна опасност за хората и предлагат нови мерки за засилване контрола на остатъци от него.

Производителите на глифозат-базирани хербициди считат, че те не представляват риск за околната среда. През 2016 в ЕС се обсъди предложението за удължаване срока на разрешаване употребата на глифозат за следващите 15 години. За сега той е разрешен до края на 2017.

Ролята на пестицидите за смъртността при пчелите. Въпреки широко разпространеното мнение, че пестицидите са основната причина за намаляване популацията на пчелите, единодушно мнение по проблема не е постигнато. Науката счита, че не съществува единичен фактор за смъртността при пчелите и това се дължи на комбинацията от различни причини.

През 2016 Френската национална агенция по здравеопазване публикува изводите си за рисковете от субстанции на инсектициди, съдържащи неоникотиноиди, за пчели и други опрашители и подчерта, че при липсата на подходящи мерки, те причиняват тежки последици за опрашителите.

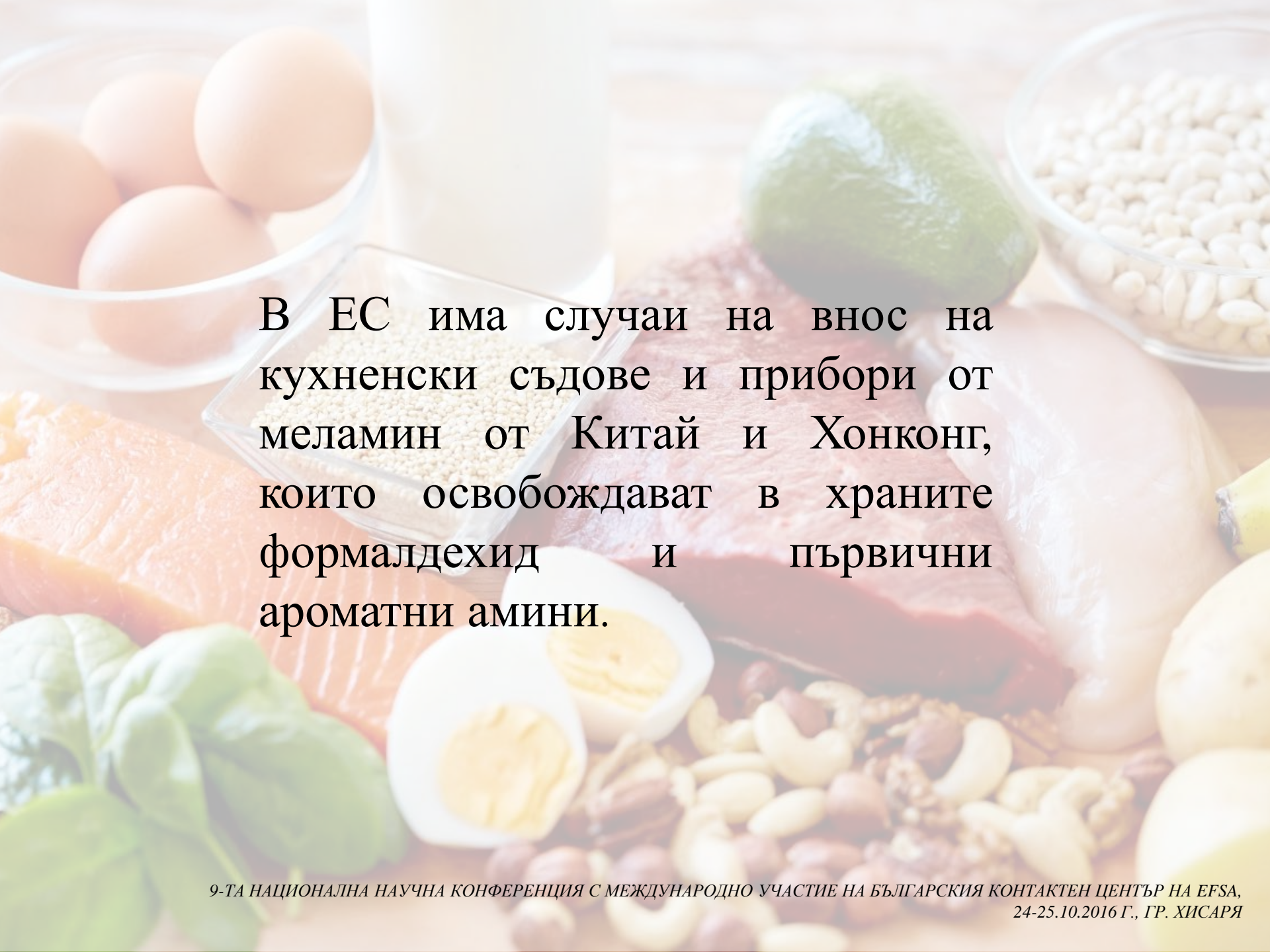

В Южна Европа продължава разпространението на неприятеля *Xyella fascidiosa*. В България нараства значението на неприятеля по меките плодове дрозфила сузуки. У нас е открит нов вредител, неустановен досега в Европа – епидофиден акар засягащ пипера и растението годжи бери.

При материалите в контакт с храни се проучват процесите, които водят до миграция на вредни метали при нагряване, миене и съхранение. Най-значими проблеми през 2016 има при следните метали: хром, никел, кадмий, манган. Наблюдават се и проблеми при изделията на база меламин-формалдехидни смоли и пластмаси.

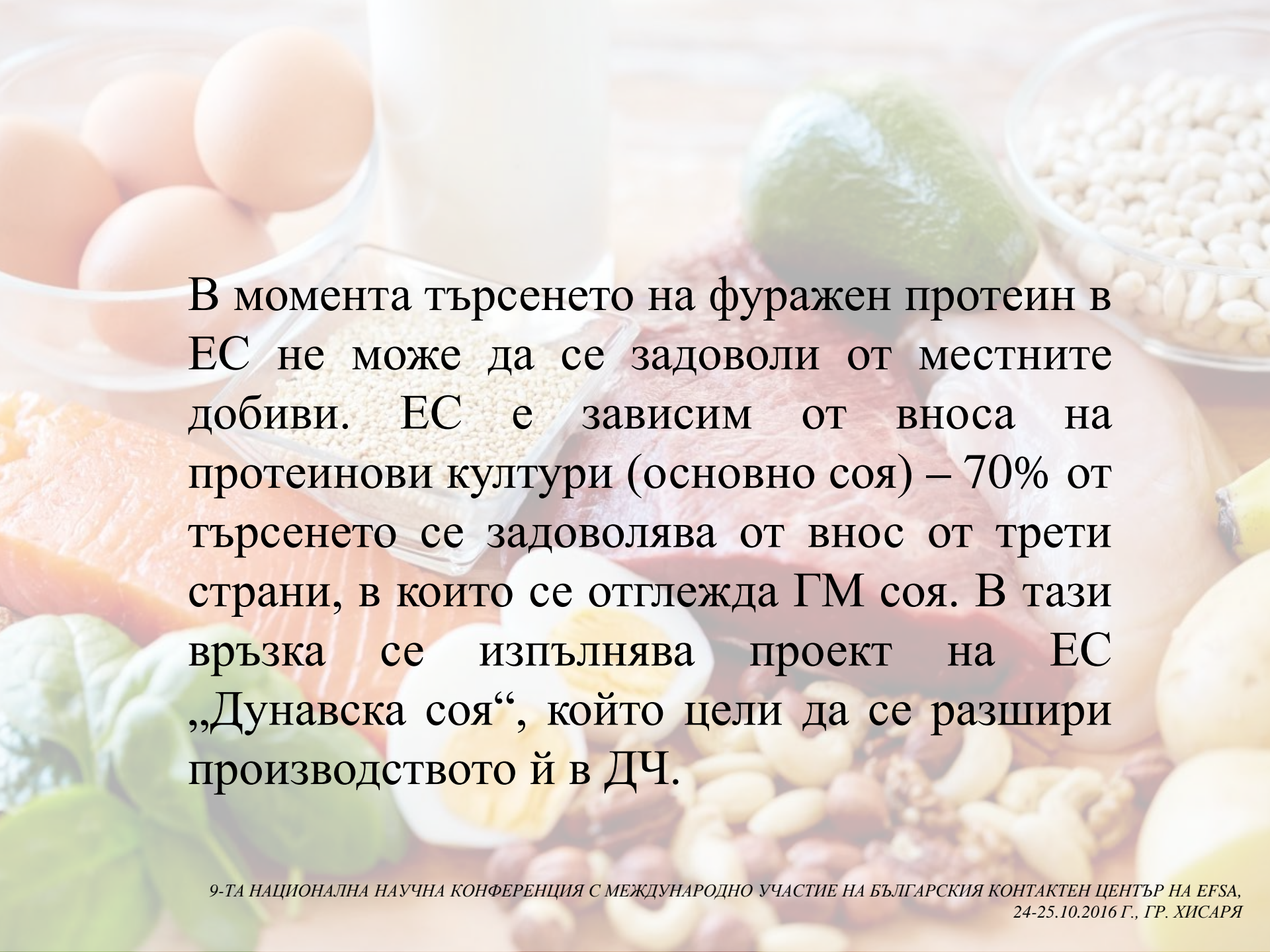

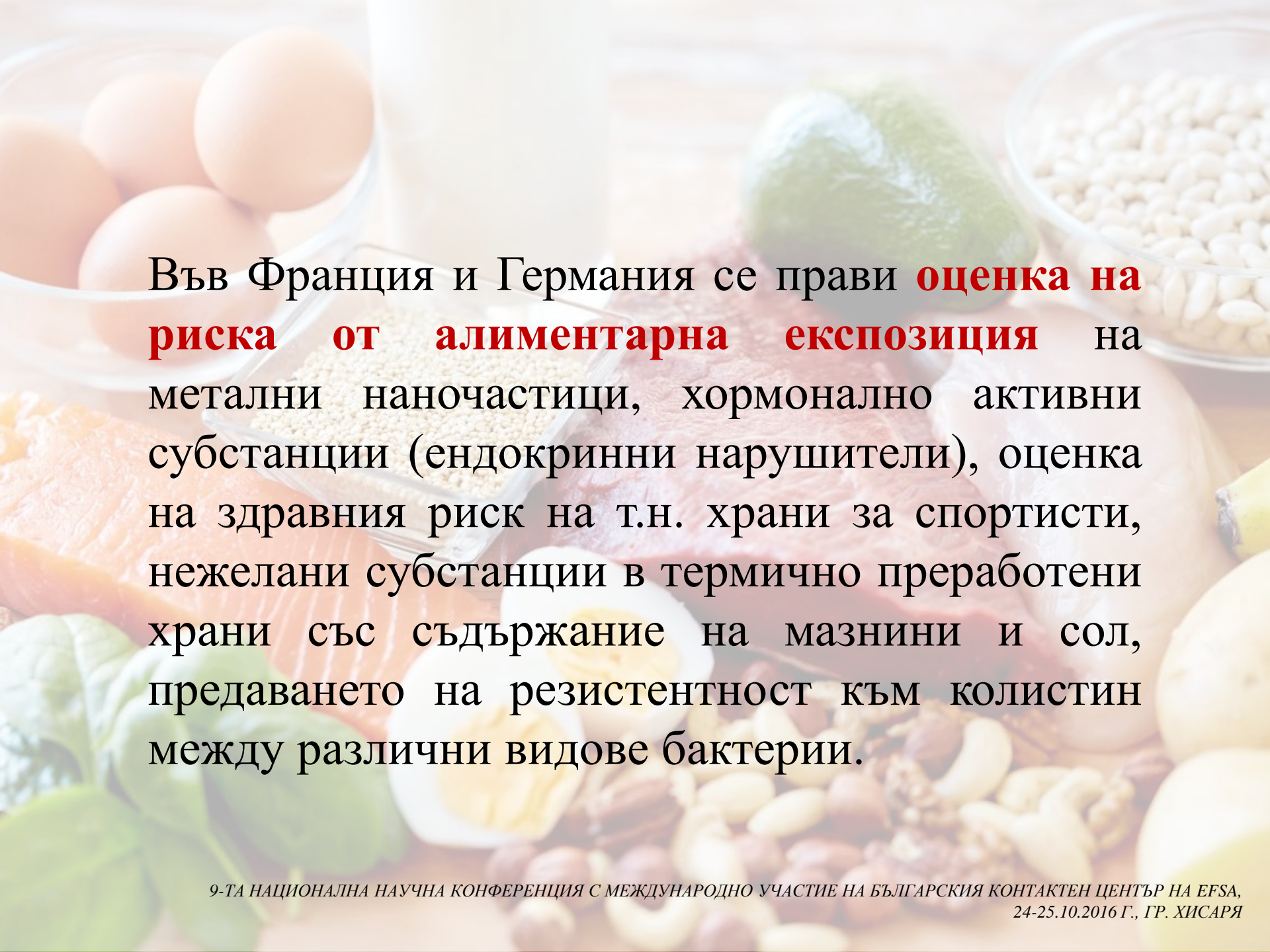
В ЕС има случаи на внос на кухненски съдове и прибори от меламина от Китай и Хонконг, които освобождават в храните формалдехид и първични ароматни амини.

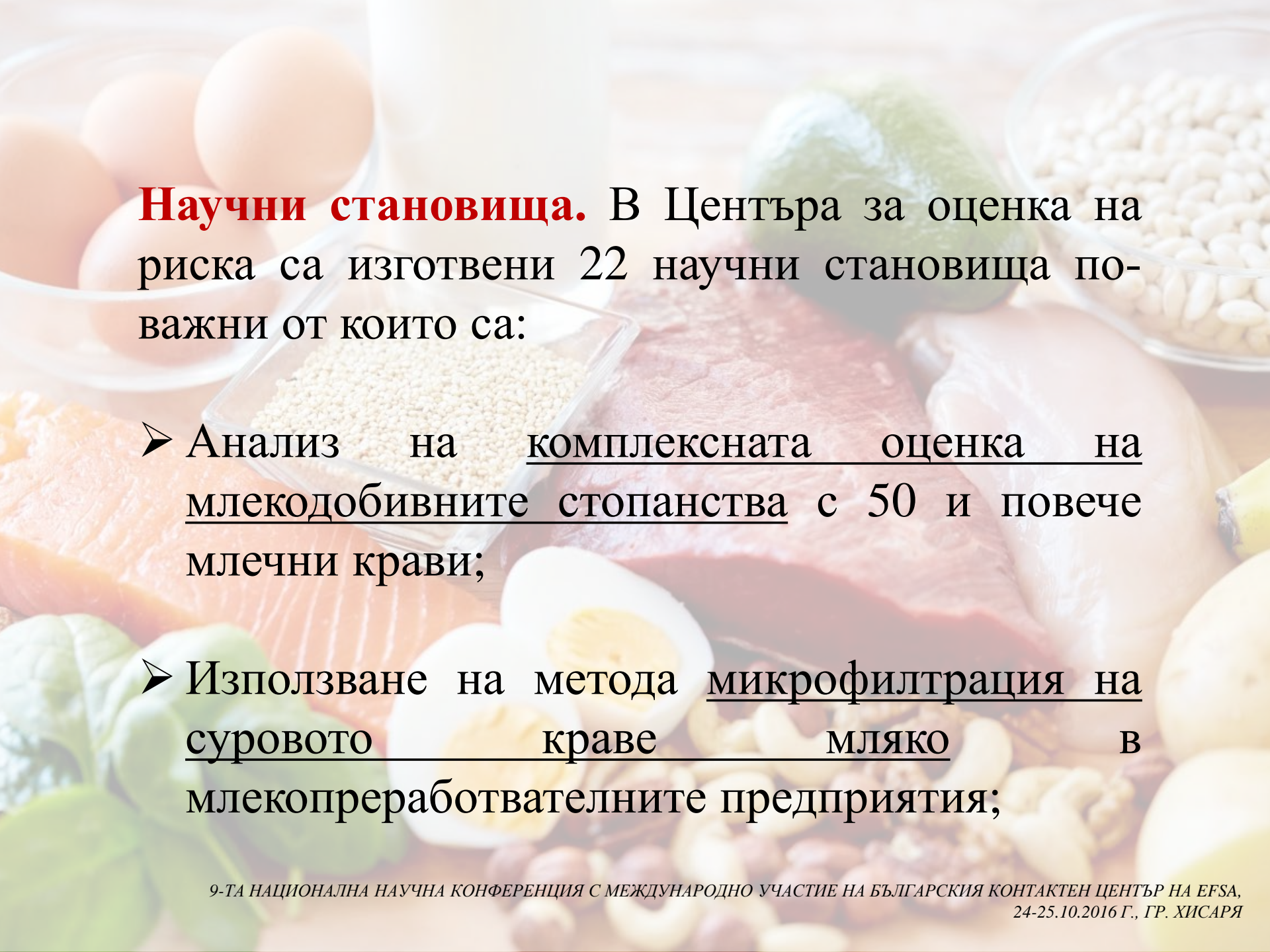
В областта на ГМО продължават обсъжданията по предложението за промяна на Регламент 1829/2003 за възможността ДЧ да ограничават или забраняват употребата на генетично модифицирани храни и фуражи на своя територия.

В момента търсенето на фуражен протеин в ЕС не може да се задоволи от местните добиви. ЕС е зависим от вноса на протеинови култури (основно соя) – 70% от търсенето се задоволява от внос от трети страни, в които се отглежда ГМ соя. В тази връзка се изпълнява проект на ЕС „Дунавска соя“, който цели да се разшири производството ѝ в ДЧ.

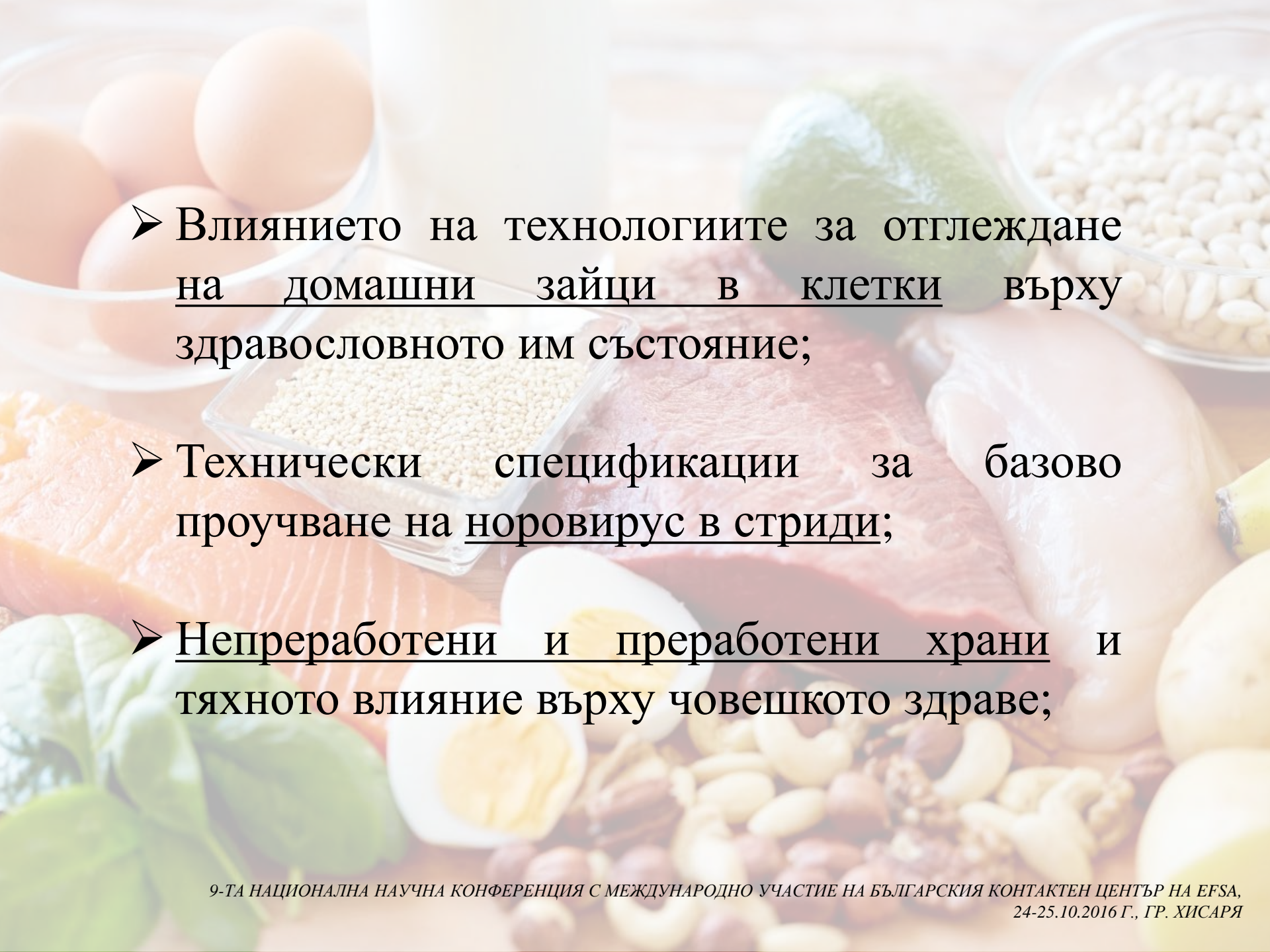

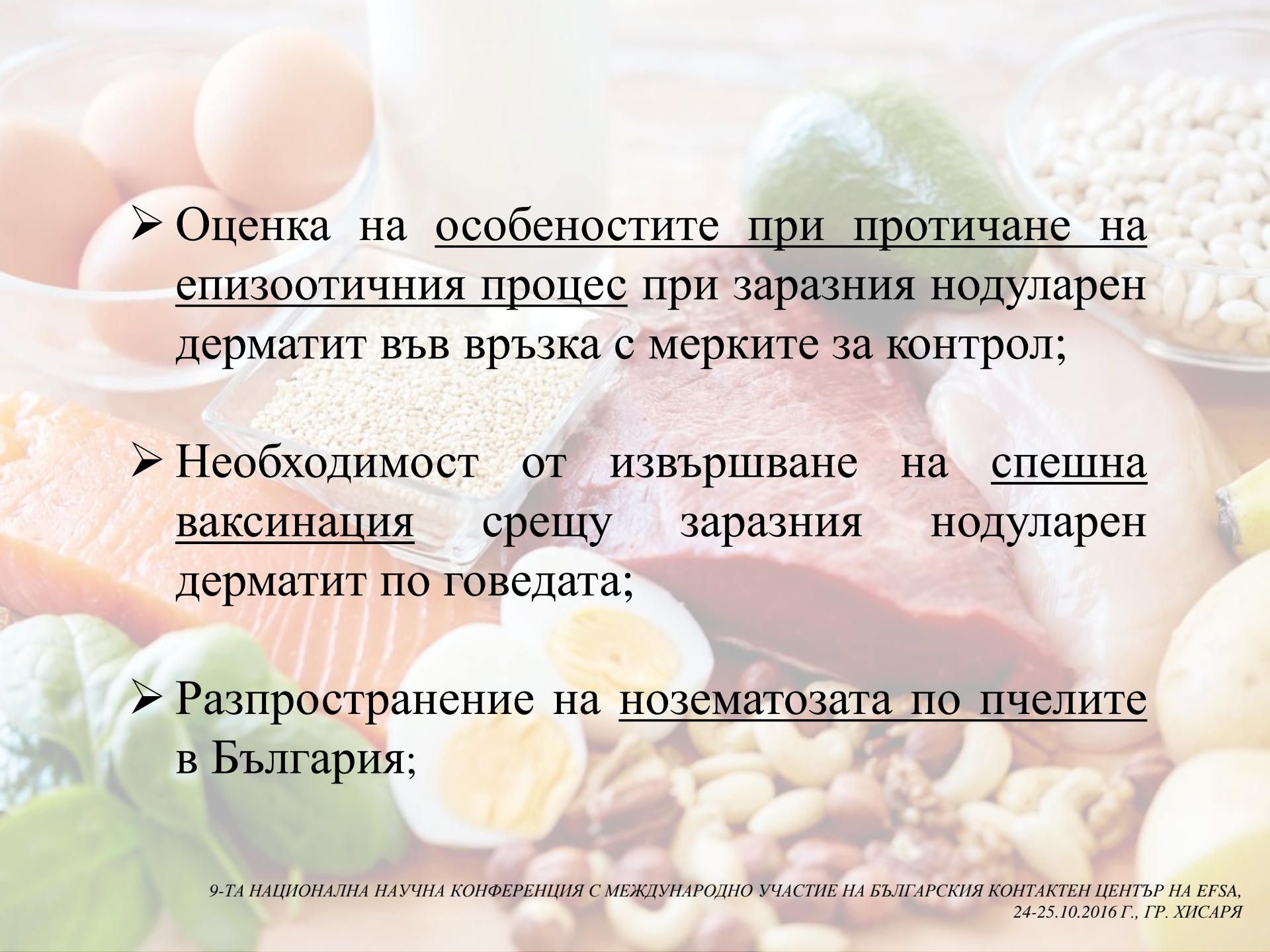
Във Франция и Германия се прави **оценка на риска от алиментарна експозиция** на метални наночастици, хормонално активни субстанции (ендокринни нарушители), оценка на здравния риск на т.н. храни за спортисти, нежелани субстанции в термично преработени храни със съдържание на мазнини и сол, предаването на резистентност към колистин между различни видове бактерии.

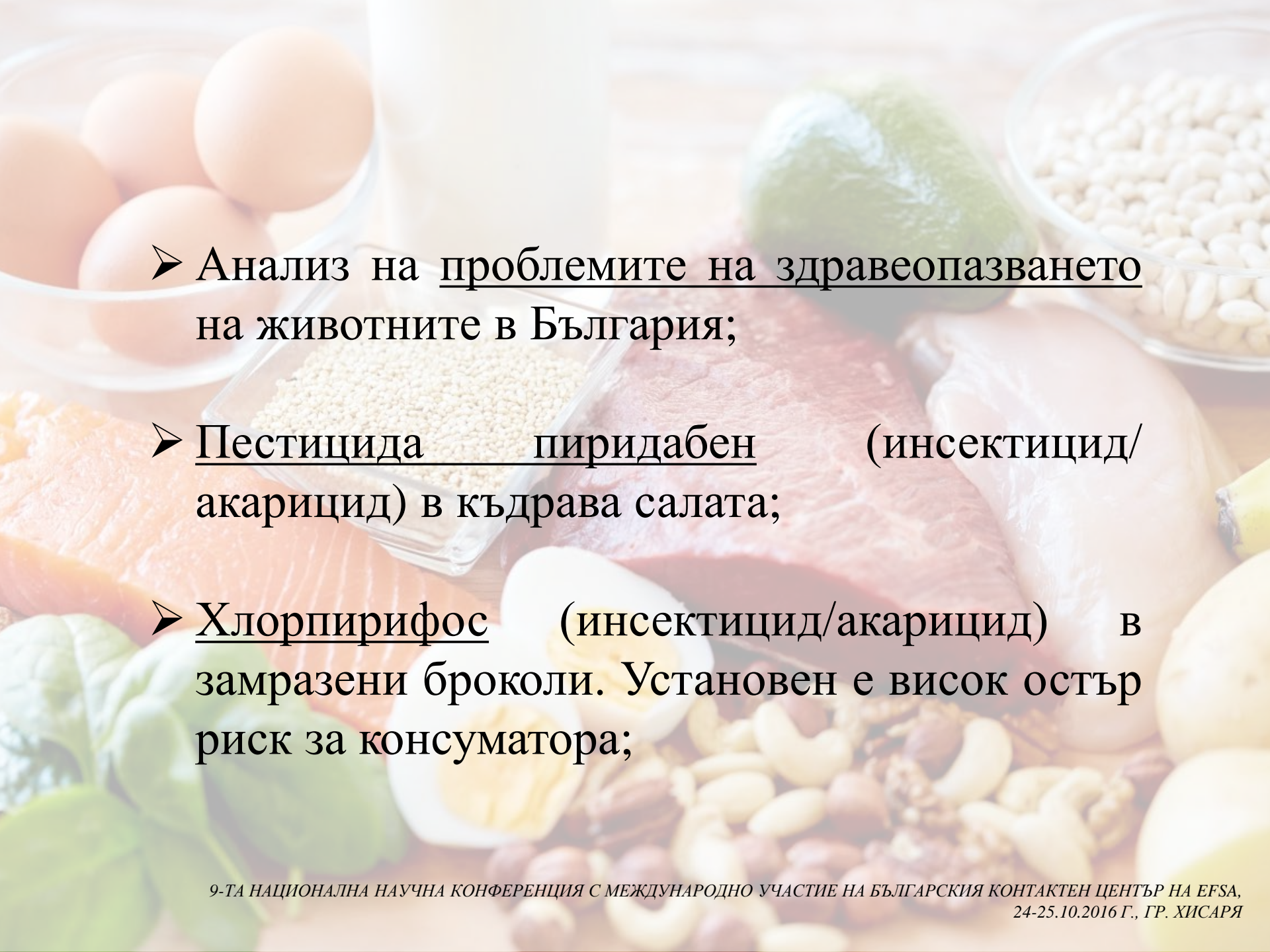

Научни становища. В Центъра за оценка на риска са изготвени 22 научни становища по-важни от които са:

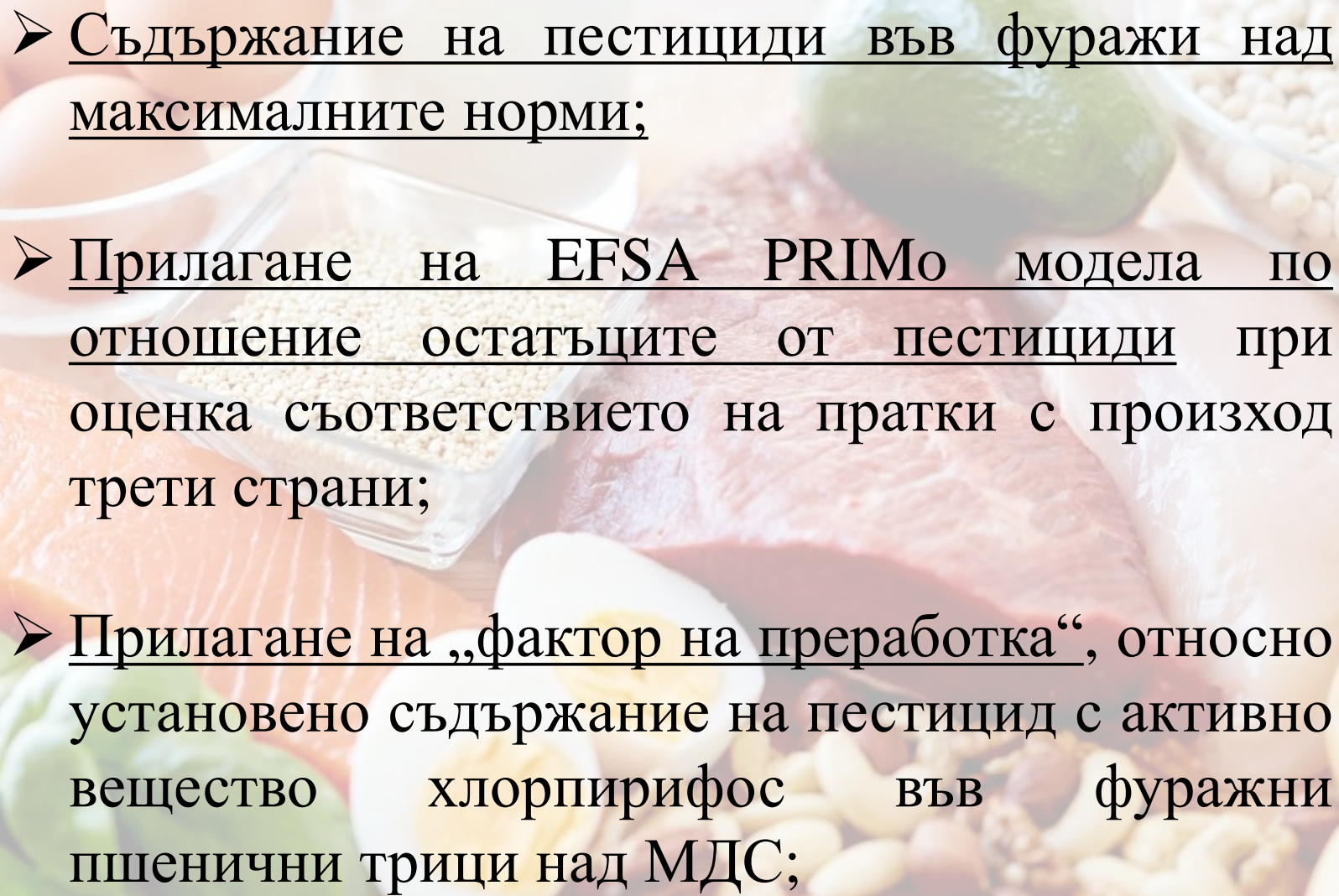
- Анализ на комплексната оценка на млекодобивните стопанства с 50 и повече млечни крави;
- Използване на метода микрофилтрация на суровото краве мляко в млекопреработвателните предприятия;

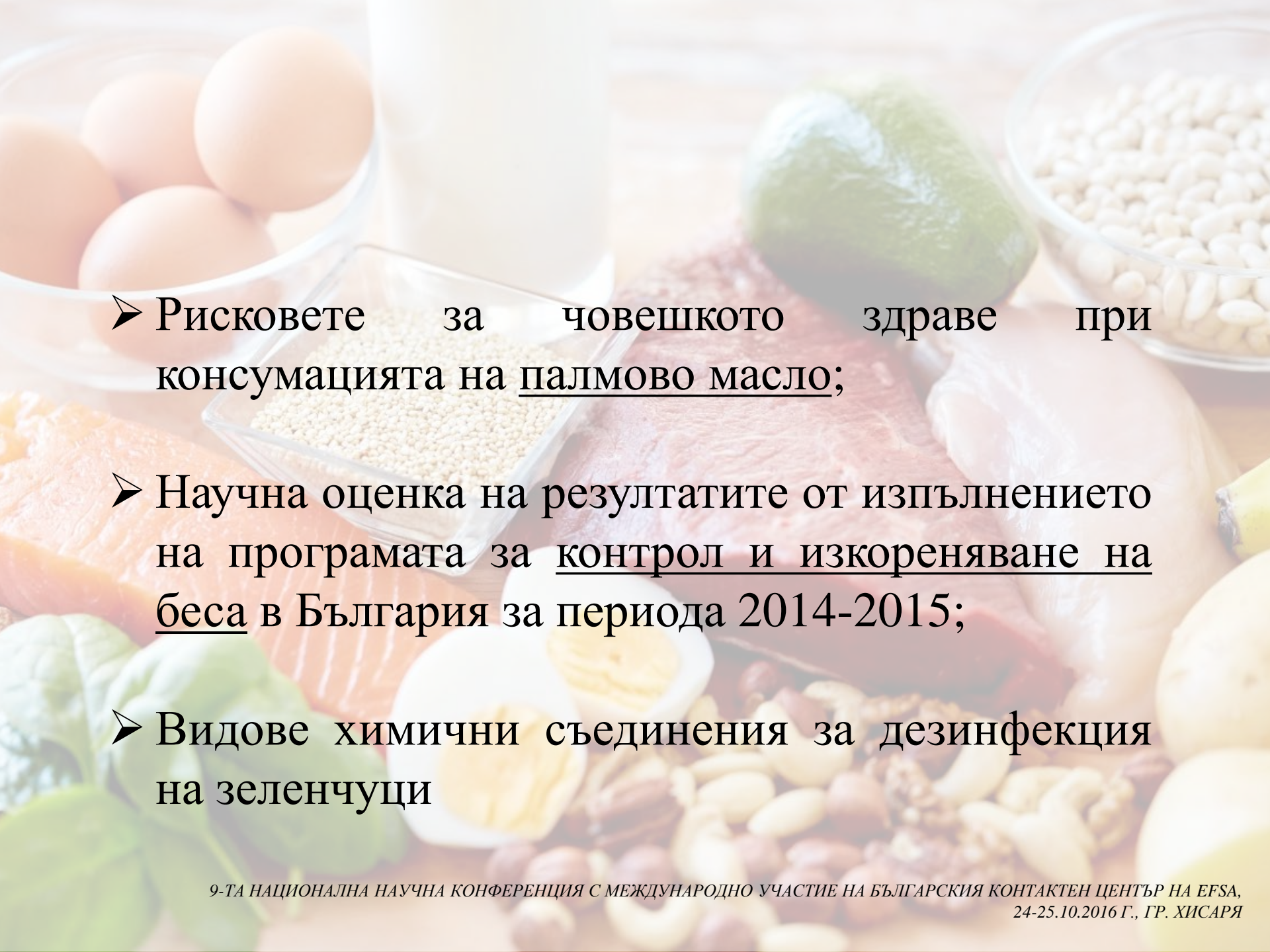
-
- Влиянието на технологиите за отглеждане на домашни зайци в клетки върху здравословното им състояние;
  - Технически спецификации за базово проучване на норовирус в стриди;
  - Непреработени и преработени храни и тяхното влияние върху човешкото здраве;

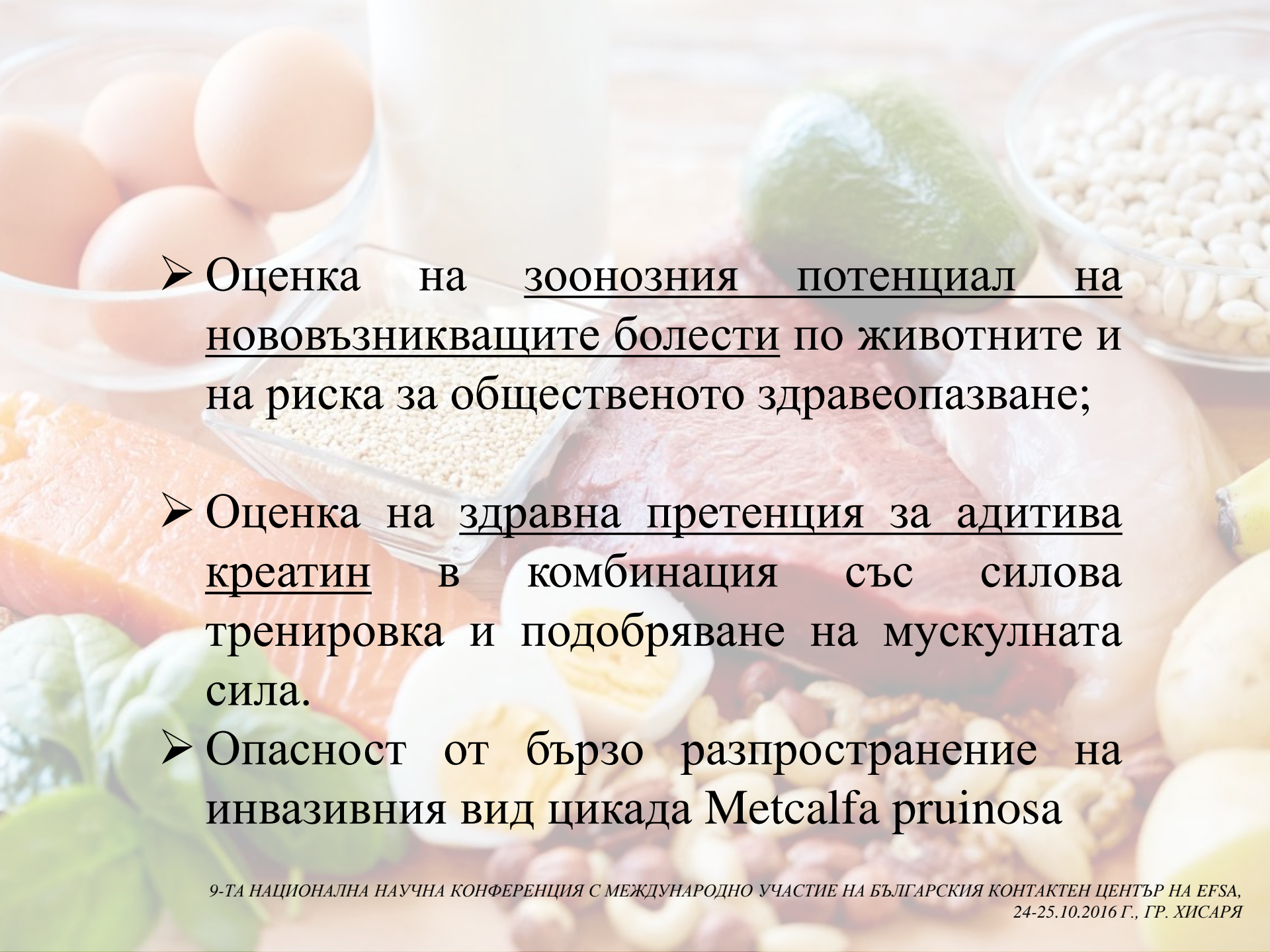
-
- Оценка на особеностите при протичане на епизоотичния процес при заразния нодуларен дерматит във връзка с мерките за контрол;
  - Необходимост от извършване на спешна ваксинация срещу заразния нодуларен дерматит по говедата;
  - Разпространение на нозематозата по пчелите в България;

-
- Анализ на проблемите на здравеопазването на животните в България;
  - Пестицида пиридабен (инсектицид/акарицид) в къдрава салата;
  - Хлорпирифос (инсектицид/акарицид) в замразени броколи. Установен е висок остър риск за консуматора;

-
- Съдържание на пестициди във фуражи над максималните норми;
  - Прилагане на EFSA PRIMo модела по отношение остатъците от пестициди при оценка съответствието на пратки с произход трети страни;
  - Прилагане на „фактор на преработка“, относно установено съдържание на пестицид с активно вещество хлорпирифос във фуражни пшенични трици над МДС;

-
- Рисковете за човешкото здраве при консумацията на палмово масло;
  - Научна оценка на резултатите от изпълнението на програмата за контрол и изкореняване на беса в България за периода 2014-2015;
  - Видове химични съединения за дезинфекция на зеленчуци

-
- Оценка на зоонозния потенциал на нововъзникващите болести по животните и на риска за общественото здравеопазване;
  - Оценка на здравна претенция за адитива креатин в комбинация със силова тренировка и подобряване на мускулната сила.
  - Опасност от бързо разпространение на инвазивния вид цикада *Metcalfa pruinosa*

A collage of various healthy foods including salmon, beef, chicken, eggs, milk, avocado, beans, and nuts. The text "БЛАГОДАРЯ ЗА ВНИМАНИЕТО" is overlaid in the center in green.

БЛАГОДАРЯ ЗА ВНИМАНИЕТО